

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

15^E JAARGANG

WOENSDAG 11 JUNI 1930

No. 754

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonnees, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.

10 JUNI 1930.

De geldmarkt is de afgelopen week zeer ruim gebleven. Call was op 1 pCt. nauwelijks te plaatsen. De rente voor prima bankaccepten is nog verder teruggelopen en er werd tenslotte op 1¼ pCt. afgedaan. Prolongatie-rente noteerde 2¼—2—1¼—2 pCt.

* * *

De balans van De Nederlandsche Bank geeft ook ditmaal weinig verandering van beteekenis te zien. De post binnenlandsche wissels bleef zoo goed als onveranderd. De beleeningen daalden met f 3,9 miljoen. Het renteloos voorschot aan het Rijk werd in de afgelopen week geheel afgelost om plaats te maken voor een creditsaldo van de schatkist ten bedrage van f 15,8 miljoen.

De goudvoorraad bleef op dezelfde hoogte. De zilvervoorraad liep met f 400,000 terug. De post papier op het buitenland onderging geen wijziging van beteekenis, terwijl de diverse rekeningen onder het actief met f 3 miljoen blijken te zijn teruggelopen.

De biljetten-circulatie daalde met f 29,7 miljoen. De rekening-courant-saldi van anderen vertoonen een vermeerdering van f 4 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo bedraagt f 3,5 miljoen meer dan verleden week. Het dekkingspercentage is ruim 53.

* * *

De zaken op de wisselmarkt waren van niet veel beteekenis. De omzetten bleven gering, terwijl de koersen niet noemenswaard veranderden. Slechts op den laatsten dag was de stemming uitgesproken vaster. De Ponden kwamen van 12.08¼ op 12.08½, terwijl

Dollars van 2.4870 tot op 2.4875 verbeterden. De Dollar-notering in Londen schommelde tusschen de 4.8585 en 4.8590; slot: 4.8583. Marken liepen aanvankelijk iets terug — van 59.34½—59.33 — doch sloten weder op 59.34½ (Ponden tegen Marken 20.36¼). Parijs was vooral op het laatst zeer gezocht; er werd 9.76¼ geboden, zonder dat er afgevers kwamen. De Pondenkoers in Parijs liep heden om nog onbekende oorzaak van 123.87 tot 123.77 terug en noteert dus nu weder een flink stuk onder het goudpunt. Zou de Banque de France om de Bank of England aangenaam te zijn misschien op een of andere wijze bezwaren hebben gemaakt om goud te accepteren? Zwitsersche Francs waren de geheele week flink gezocht; de koers steeg van 48.11½ op 48.17 (Ponden tegen Zwitsersche Francs 25.08¼). Peseta's konden zich niet handhaven en kwamen van 30.27½ op 30.02½. Zloty's 27.90. Finsche Marken 6.26½. Indië hooger 100¼. Ook Yen beter 1.23³/₁₆. Daarentegen Rupees wat lager op 89¹¹/₁₆. Rio noteerden 29¼. Ook Pesos waren, nadat zij de geheele week tusschen de 94¼—94½ geschommeld hadden, weder flink aangeboden; de koers liep tot 93¼ terug. Canada 2.48½.

De flauwe geldmarkt en de hoogere wisselkoersen deden de termijnkoersen hier verder teruglopen. De slotnoteringen voor één- en drie-maands Ponden waren hier gelijk, nl. ¾—⁵/₁₆ c. disagio; voor Dollars waren de noteringen resp. 13—11 en 22—20 c. disagio. Marken noteerden voor deze termijnen 8¼—8¼ en 11—9¼ c. onder den contanten koers.

LONDEN, 9 JUNI 1930.

De geldmarkt werd verleden week beheerscht door het zeer groote bedrag aan coupongeld, hetwelk door het Gouvernement op de 5 pCt. War Loan werd uitbetaald. Toch valt het iederen keer weer op, hoe spoedig dit groote bedrag door de verschillende daarvoor bestemde kanalen geabsorbeerd wordt. In den bankstaat op Donderdag zijn de cijferwijzigingen alweder tot veel kleiner proporties teruggebracht. Toch bleef geld natuurlijk overvloedig gedurende deze eerste week.

In de discontomarkt moesten de optimisten, die Maandag nog vol vertrouwen over een verlaging van het bankdisconto spraken, hunne opinie wel wijzigen, toen Duitschland op Maandag en Dinsdag een paar flinke posten goud van de Bank kocht, behalve nog het Afrikaansche goud, dat Dinsdag in de open markt voor Berlijn was genomen. Bovendien liep de Fransche koers tot 123.88 terug, herstelde zich echter later weder, vóórdat voor Parijsche rekening goud was gekocht. Op 123.92 is de koers toch nog steeds zeer dicht bij het gouduitvoerpunt.

De bankdirectie wijzigde het disconto Donderdag dan ook niet en de notering voor 3-maands bankaccepten liep dientengevolge tot 2³/₁₆ pCt. op, een koers, waartegen ook de schatkistpromessen gisteren werden toegewezen.

MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE
VOOR DE RIJNVAART.

VERSLAG OVER DE WERKZAAMHEDEN VAN DE
CENTRALE COMMISSIE GEDURENDE HET JAAR 1929.

II. (Slot).

TECHNISCHE KWESTIES.

Stroombevaring 1929.

Zoals in het vorige Verslag vermeld was, heeft een stroombevaring van 27 Juni tot 6 Juli 1929 op het gedeelte Mannheim-Bazel plaats gehad.

Aan deze reis hebben deelgenomen:

Voor de *Duitsche Staten*:

de H.H. Hoebel, President; Langen; Von Moro; Spiess; Häusel, plaatsvervangend lid.

Voor *België*:

de H.H. Demil; Caulier, plaatsvervangend lid.

Voor *Frankrijk*:

de H.H. Montigny, Vice-President; Callet, plaatsvervangend lid.

Voor *Engeland*:

de heer Reed.

Voor *Italië*:

de heer Padoan.

Voor *Nederland*:

de heer Schönfeld.

Voor *Zwitserland*:

de H.H. Mütznier; Kuntschen, plaatsvervangend lid.

Secretaris: de heer De l'Espinasse.

De Rapporten en conclusies van het Comité kunnen als volgt worden samengevat:

Toestand van het vaarwater.

Het Comité heeft met voldoening vastgesteld, dat de normalisatiewerken tusschen Mannheim en Sondernheim grootendeels beëindigd zijn en dat de diepte onder den gelijkwaardigen waterstand 2 M., bij een breedte van 90 M., bedraagt.

Wat het gedeelte Sondernheim-Straatsburg betreft, heeft het Comité vastgesteld, dat de waterweg zich in een bevredigenden toestand bevindt, en dat de twee belanghebbende Administraties zich voornemen, de gedeeltelijke verbeteringen, welke nog noodig mochten blijken, uit te voeren.

Bruggen.

a. *Bruggen bij Straatsburg-Kehl.*

Het vraagstuk van de opvijzeling der bruggen bij Straatsburg-Kehl en meer speciaal de kwestie van de doorvaarthoogte zijn door het Comité bestudeerd (zie onder het hoofdstuk: Opvijzeling der bruggen bij Straatsburg-Kehl).

b. *Schipbruggen bij Maxau en Spiers.*

Het Comité heeft met voldoening nota genomen van het feit, dat de Duitse Administratie zich voorstelt de schipbruggen bij Maxau en Spiers, welke tevens voor het spoorwegverkeer dienen en voor de scheepvaart zeer hinderlijk zijn, door vaste bruggen, waarvan de projecten reeds aan de Centrale Commissie zijn voorgelegd, te vervangen (zie Verslag over het jaar 1927).

Stuw bij Kembs.

Het Comité heeft tegelijkertijd den toestand der bevaarbaarheid bij de in aanbouw zijnde stuw bij Kembs onderzocht en in het bijzonder de omstandigheden, waaronder de scheepvaart kan plaatshebben bij het doorvaren van de door de aannemers vrijgehouden opening van 30 M. Het Comité heeft de klachten van de vertegenwoordigers van de scheepvaart over de breedte van deze doorvaartopening gehoord. Na een grondig onderzoek was de meerderheid van de leden van het Comité van meening, dat een breedte van 30 M. onvoldoende was om zonder gevaar met Rijnschepen de doorvaart te passeeren en dat een breedte van 50 à 60 M. noodzakelijk was (zie verder onder het hoofdstuk: Rijnverbetering tusschen Straatsburg en Bazel (Kanaal)).

Havens.

Het Comité heeft de havens van Mannheim, Ludwigshafen, Karlsruhe, Straatsburg, Kehl en Bazel bezocht. De belangrijke uitbreidingswerken van de havens van Straatsburg, welke gedeeltelijk beëindigd zijn, hebben de speciale aandacht van het Comité getrokken.

Rijnverbetering tusschen Straatsburg
en Bazel.

(Kanaal).

In de November-zitting heeft de Centrale Commissie nota genomen van de verklaring van den Franschen Commissaris,

INHOUD.

Blz.

Mededeelingen van de Centr. Commissie voor de Rijnvaart II (Slot)	524
SPOORWEGEN EN CRISISMAATREGELEN door S. A. Reitsma	526
Driehoeksverhoudingen in het Amerikaansche ruilverkeer door W. G. H. van der Zweep	529
Banken en Industrie door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart	532
AANTEKENINGEN:	
Conjunctuuronderzoek	535
De economische toestand van Suriname in 1929 ..	535
Een Instituut voor Suikerbietenteelt	537
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	537
Indexcijfers van groothandelsprijzen	538
MAANDIJJERS:	
Conjunctuurgegevens betreffende de Vereenigde Staten	539
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	540—546
Geldkoersen. Bankstaten. Verkeerswezen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	

waaruit blijkt, dat een ontwerp-wet inzake de voortzetting der werkzaamheden beneden het Kembser Kanaal binnenkort bij het Fransche Parlement ingediend zal worden.

Wat de werken van de stuw bij Kembs betreft, waren klachten bij de Centrale Commissie aanhangig gemaakt door twee Zwitsersche scheepvaart-maatschappijen, betrekking hebbende op de breedte van 30 M. der doorvaartopening, welke volgens hare meening niet voldoende was voor de behoefte van de scheepvaart (zie ook hierboven onder: Stroombevaring 1929).

De Commissie heeft deze klachten in de eerste zitting van 1929 onderzocht en nota genomen van de verklaring van de Fransche Delegatie, dat die maatregelen zullen worden genomen, welke noodig zijn of noodig zouden kunnen worden, opdat in het belang van de scheepvaart de bepaling No. 3 van het besluit van de Centrale Commissie van 16 December 1921 ten allen tijde wordt nageleefd.

Bovendien is aan de Fransche Delegatie verzocht, de Commissie met het oog op de volgende zitting, in te lichten omtrent de bevaarbaarheid bij de stuw van Kembs, omtrent de ervaring, welke intusschen over de opgeworpen kwestie werd opgedaan, alsmede over de bijzondere maatregelen, die zij in het belang van de scheepvaart goedgevonden heeft te nemen.

In de November-zitting heeft de Centrale Commissie, na kennisname van het rapport van het Comité van de stroombevaring 1929, dat betrekking heeft op deze kwestie (zie hierboven) nota genomen van de mededeeling der Fransche Delegatie, betreffende het nieuwe programma der werkzaamheden van de stuw, volgens welke in een doorvaartopening van 65 M., verminderd met de ruimte van de voor de aangrenzende pijlers benodigde steigers, tot 15 Maart 1932 is voorzien; een doorvaartopening aan den linker oever van 30 M. van 15 Maart tot 15 Mei en dat vanaf dat tijdstip de scheepvaart door het kanaal zal kunnen plaats hebben. Evenwel heeft de Fransche Delegatie hieraan toegevoegd, dat de aannemers zullen trachten de werkzaamheden zoodanig te bespoedigen, dat het begin der periode van twee maanden, waarop de opening 30 M. zal bedragen, wordt vervroegd.

Rijnverbetering tusschen Straatsburg en
Bazel.

(Normalisatie).

In de eerste zitting van 1929 heeft de Commissie nota genomen van een tusschen de Duitse en Zwitsersche Regeeringen gesloten overeenkomst, waarbij deze zich tot het volgende verplichtten: 1e. de noodige maatregelen te nemen, opdat de scheepvaart gedurende de uitvoering der normalisatiewerken daarvan geen noemenswaardigen hinder ondervindt; 2e. op eigen kosten de nadeelige gevolgen te herstellen, welke voor het reeds genormaliseerde gedeelte van den waterweg beneden Straatsburg zouden ontstaan door de uitvoering der normalisatiewerken boven Straatsburg. Duitschland heeft zich bereid verklaard, deze verplichting alléén op zich te nemen en wel voor de geheele uitgestrektheid der betreffende gebieden.

De genoemde Regeeringen verklaren, eveneens stappen te zullen aanwenden bij de Fransche Regeering om door het indienen van voorstellen overeenkomstig No. 1, 3° van het besluit der Commissie van 29 April 1925 diens zienswijze te leeren kennen aangaande de technische en administratieve medewerking van Frankrijk, wat betreft de normalisatie van den Rijn tusschen Straatsburg en Istein.

In de tweede zitting van 1929 heeft de Commissie nota genomen van de verklaringen der Duitse, Fransche en Zwitsersche Commissarissen, waaruit bleek, dat de onderhandelingen betreffende de wijze der technische en administratieve samenwerking van de Oeverstaten, begonnen zijn.

Bouw van nieuwe bruggen over den Rijn.

Twee nieuwe bruggenprojecten over den Rijn werden in 1929 aan de Centrale Commissie voorgelegd. Deze projecten, afkomstig van de Delegatie van het Rijk en de Deutsche Oeverstaten en van de Nederlandsche Delegatie, werden door een technische Sub-Commissie, onder voorzitterschap van den heer Herold, Commissaris voor Zwitserland, onderzocht.

1o. Spoorwegbrug bij Rheinkassel.

De doorvaarthoogte van de nieuwe brug bedraagt bij een lengte van meer dan 150 M. 9.10 M. boven het niveau van den hoogsten waterstand, waarbij de scheepvaart nog uitgeoefend kan worden. De pijlers bevinden zich buiten het bevaarbare gedeelte van de rivier. Daar de brug zich in het midden van een recht gedeelte van de rivier van meer dan 5 KM. bevindt, zijn de voorwaarden van zichtbaarheid dus geheel voldoende. De leden van de Sub-Commissie verklaarden, geen bezwaar tegen het project te hebben.

De maatregelen, welke de Deutsche Regeering in het belang van de scheepvaart gedurende de uitvoering der werkzaamheden aan de aannemers oplegt, hebben geen aanleiding gegeven tot opmerkingen van de Sub-Commissie. Deze maatregelen behelzen o.a. dat, indien de hoofddoorvaart-opening van de brug met steigers wordt gemonteerd, er twee doorvaartopeningen, welke tegelijkertijd voor de scheepvaart bestemd zijn, vrijgehouden moeten worden, elk met een vrije doorvaart van minstens 65 M. tusschen de remmingswerken, terwijl de hoogte van deze doorvaartopeningen minstens 8,10 M. moet bedragen boven den hoogsten waterstand, waarbij de scheepvaart nog uitgeoefend kan worden, dat in geval het uitzicht door de steigers belemmerd wordt, waarschuwingsposten moeten worden opgesteld boven en beneden de plaats, waar de brug gebouwd wordt en dat als de montage plaats heeft met steigers, welke de scheepvaart belemmeren, op een ander aan te duiden plaats boven de bouwplaats, sleepboten gereed moeten worden gehouden, welke de stroomafwaarts komende vloten, de op zich zelf varende schepen evenals van sleep-treinen losgeworpen aken, gratis door de in aanbouw zijnde brug moeten sleepen.

2o. Brug bij Zalt-Bommel.

De doorvaarthoogte van 9.14 M. boven den hoogsten waterstand, waarbij de scheepvaart nog uitgeoefend kan worden is dezelfde als die van de bestaande spoorwegbrug, welke zich bevindt op een afstand van 55 M. boven de plaats, waar men zich voorstelt de nieuwe brug te bouwen. De doorvaartwijdten der twee bruggen bedragen 110 à 115 M. De ligging ten opzichte van het midden der rivier, van de pijlers en de landhoofden der ontworpen brug komt eveneens overeen met die der pijlers en der landhoofden van de spoorwegbrug.

Deze omstandigheden evenals de maatregelen, welke de Regeering zich voorstelt in het belang van de scheepvaart gedurende de uitvoering der werkzaamheden te nemen, hebben tot geen opmerking van de leden der Sub-Commissie aanleiding gegeven. Deze maatregelen voorzien, dat één der voor de scheepvaart beschikbare doorvaartopeningen steeds vrij moet blijven voor de scheepvaart, terwijl bovendien in de andere doorvaartopeningen een doorvaart van minstens 65 M. moet worden vrij gehouden; over deze breedte van 65 M. moet de doorvaarthoogte minstens 8.10 M. bedragen boven den hoogsten waterstand, waarbij de scheepvaart nog uitgeoefend kan worden. De andere maatregelen zijn vrijwel gelijk aan die, welke de hierboven genoemde brug bij Rheinkassel betreffen.

De Centrale Commissie, die het rapport van de Sub-Commissie betreffende de brug bij Rheinkassel in de voorjaarszitting en het rapport, betreffende de brug bij Zalt-Bommel in de najaarszitting behandelt, heeft vastgesteld, dat tegen de 2 ontwerpen van het standpunt der scheepvaart en vlotvaart geen bezwaar bestaat en dat de maatregelen, welke de belanghebbende Regeeringen zich voorstellen in het belang der scheepvaart te nemen, als afdoende worden beschouwd.

Opvijzeling der bruggen bij Straatsburg-Kehl.

In de November-zitting heeft de Commissie zich bezig gehouden met de kwestie der doorvaarthoogte, welke aan de bruggen bij Straatsburg-Kehl moet worden gegeven na haar opvijzeling. Na kennisname van de rapporten van het Comité van de stroombevaring 1929, heeft de Commissie de kwestie grondig bestudeerd en besloten om tot een technische, economische en financiële enquête over te gaan, teneinde in de volgende zitting met volledige kennis van zaken een oordeel uit te kunnen spreken.

Winterhavens.

De Commissie heeft vastgesteld, dat bij bekendmaking van 1900 in Pruisen de toegang der winterhavens verboden is voor vaartuigen, alsmede voor tankschepen, welke ontvlambare stoffen vervoeren, een en ander, teneinde de veiligheid

te verzekeren; zij heeft met voldoening nota genomen van een mededeeling der Deutsche Delegatie bevattende alle mogelijke inlichtingen van wat de Deutsche administratie gedurende den winter 1928-'29 heeft gedaan om de vaartuigen, welke ontvlambare stoffen vervoerden, te hulp te komen en waarbij de Deutsche Regeering, gezien de steeds groeiende ontwikkeling der scheepvaart met tankschepen, de maatregelen bestudeert, welke te nemen zijn om eventueel de overwintering voor tankschepen mogelijk te maken. De Commissie heeft eveneens kennis genomen van de toezegging der Deutsche Delegatie om haar de resultaten van het onderzoek te doen toekomen.

Bebakening.

Tijdens de besprekingen der resultaten der stroombevaring 1929, (zie hierboven) heeft in de Centrale Commissie een gedachtenwisseling plaats gehad over de bebakening van het vaarwater van den Rijn tusschen Straatsburg en Bazel. De Commissie heeft de belanghebbende Delegaties verzocht, haar het resultaat mede te deelen van het onderzoek, hetwelk door de bevoegde Administraties in dit opzicht wordt ondernomen.

NAUTISCHE KWESTIES.**a. Lengte van sleepkabels.**

Zooals reeds vermeld (Conventioneele en Reglementaire Bepalingen) heeft de Centrale Commissie het betreffende voorstel aangenomen. (Zie ook het verslag over 1928).

b. Nachтваart.

Op aandrang van de scheepvaartmaatschappij, die een verzoek had ingediend om schrapping van paragraaf 21 No. 8 van het Rijnvaart Politie-reglement (zie Verslag van 1928), een paragraaf, welke het gebruik van schijnwerpers gedurende de vaart verbiedt, heeft de Centrale Commissie, van mening zijnde, dat zij niet kan beoordeelen of en in welke omstandigheden het gebruik van schijnwerpers kan toegestaan worden, zonder dat een voldoende aantal proefvaarten dienaangaande heeft plaats gehad, de Commissarissen der Oeverstaten uitgenoodigd, zich tot hunne Regeeringen te wenden, opdat deze hare medewerking willen verlenen tot de proefvaarten en zooveel mogelijk de veiligheid van de scheepvaart gedurende deze proefvaarten willen waarborgen onder zekere door haar te bepalen voorwaarden.

Bovendien heeft de Centrale Commissie, zooals reeds is vermeld, in het Rijnvaart Politie-reglement een nieuwe alinea toegevoegd, volgens welke „bij wijze van proef en voor stroomopwaarts varende schepen, afwijkingen voor het gebruik van schijnwerpers door de autoriteiten der Oeverstaten toegestaan kunnen worden.” Bovendien is bepaald, dat „het gebruik van schijnwerpers strikt beperkt moet blijven tot het gebruik tijdens het varen, terwijl zooveel mogelijk vermeden moet worden, andere schepen en de oeverbewoners te hinderen.”

ECONOMISCHE EN BELASTINGKWESTIES.**Rijnstatistieken.**

(Zie in het eerste gedeelte: Betrekkingen met andere internationale lichamen.

Scheepsbehoeften.

(Zie hieronder: Klachten).

Douanebehandeling aan de Duitsch-Nederlandsche grens.

De Centrale Commissie heeft met voldoening kennis genomen van de mededeeling der twee belanghebbende Delegaties over een Verdrag en Uitvoerings-overeenkomst, gesloten tusschen Deutschland en Nederland, welke op 4 November 1929 in werking is getreden en betrekking heeft op de vereenvoudiging van de douaneformaliteiten bij het passeeren der Duitsch-Nederlandsche grens. Volgens deze overeenkomst worden de uit- en inklaringsformaliteiten voor de afvarende schepen in het algemeen verricht door de Deutsche en Nederlandsche douaniers te Lobith en voor de opvarende schepen te Emmerich.

PRIVAAT- EN SOCIAALRECHT.

Het Privaatrecht-Comité heeft in Januari 1929 te Brussel vergaderd.

Het Comité heeft een ontwerp-overeenkomst opgesteld en aan de Centrale Commissie ter goedkeuring onderworpen betreffende de aanvaring in de binnenscheepvaart. Het Comité heeft besloten om een aanvang te maken met de voorbereidende werkzaamheden van de kwestie der bepalingen van het connoissement en van de wettelijke beperktheid der verantwoordelijkheid. Er zal echter geen nieuwe vergadering van het Comité gehouden worden voor de Conferentie van den Volkenbond, waarvan hierboven sprake is geweest.

Wat betreft de unificatie van het sociaalrecht in de Rijn-scheepvaart, zie hierboven onder „Betrekkingen met andere internationale lichamen” en hierbeneden onder: „Klachten”.

JURIDISCHE KWESTIES.

De studie, betrekking hebbende op de toepassing van artikel 40 der Overeenkomst van Mannheim in de Oeverstaten en in België, zoowel wat betreft de ten uitvoerlegging van beslissingen van Rijnvaart-rechtbanken, als de wijze van verzending van mededeelingen betreffende Rijnvaartzaken, is in den loop van het jaar 1929 voortgezet.

Het is interessant op te merken dat het onderzoek van een zaak, welke bij de Centrale Commissie aanhangig was gemaakt, in haar kwaliteit van rechtbank voor hooger beroep, geleid heeft tot het in studie nemen van de wijziging van zekere bepalingen der gemeenschappelijke reglementen.

Het totale aantal hogere beroepen voor de Centrale Commissie gebracht, is van 18 in 1928 tot 9 in 1929 afgenomen. Onder deze 9 beroepen zijn er 5 in strafzaken (8 in 1928); het aantal der burgerlijke beroepen is dus van 10 tot 4 gedaald.

KLACHTEN.

Drie klachten zijn in 1929 aan de Centrale Commissie gericht. De twee eerste klachten hadden betrekking op een technische kwestie (doorvaartopening in de in aanbouw zijnde stuw bij Kembs), de derde op sociale kwesties (ziekteverzekering, ongevallen, enz.) De twee eerste klachten hebben aanleiding gegeven tot besluiten in 1929. Het onderzoek van de derde klacht alsmede van de klacht betrekking hebbende op de scheepsbehoefden (vermeld in het vorige Verslag) is nog niet beëindigd.

PROTOCOLLEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE.

Onder goedkeuring van de vóór 1870 in de Commissie vertegenwoordigde Staten, heeft de Centrale Commissie besloten, om de raadpleging (zonder verplaatsing) van de protocollen van vóór 1870 aan die personen toe te staan, welke daartoe he, verzoek richten en welke de gebruikelijke waarborgen kunnen geven. Deze maatregel maakt het mogelijk aan de specialisten van internationaal binnenscheepvaartrecht, van waterbouwkunde en van economische geschiedenis, een belangrijke bron van inlichtingen te verschaffen.

INTERNE KWESTIES.

Het budget van 1929 is gehandhaafd op Zw. Frs. 175.000.

DIVERSEN.

De Centrale Commissie is uitgenodigd, zich te doen vertegenwoordigen op de 60e vergadering van de „Zentral-Verein für Deutsche Binnenschiffahrt“ (Berlijn), op de jaarvergadering van de „Verein für die Schifffahrt auf dem Ober-Rhein“ (Bazel) en op de openingsplechtigheid van de nieuwe brug te Keulen.

SPOORWEGEN EN CRISISMAATREGELEN.

„Een spoorweg is een groot lichaam, het onvermijdelijk ingewikkelde mechanismus, waarmede dat lichaam gedreven wordt, geeft aan het geheel iets grootsch, maar het spoorwegbedrijf op zich zelf is geen groothandel of grootindustrie, veeleer een winkelnering, een centenwerk.“ Aldus een kenner der spoorwegen, de heer R. W. J. C. van den Wall Bake, een dertigtal jaren geleden in de Meiaflevering van de *Economist* (1900 blz. 348). En na er op gewezen te hebben hoeveel personen en hoeveel tonnen goederen wel vervoerd moesten worden om een niet absoluut noodige verhooging der exploitatiekosten met een of twee tonnen gouds te compenseeren, voegde hij er de waarschuwendende woorden aan toe: „Zij die moeten zorgen voor den financieelen welstand van dat lichaam, zijn daarom verplicht groote behoedzaamheid in acht te nemen bij het aanvaarden van lasten of het verminderen der inkomsten; het evenwicht, zoo licht verbroken, wordt pas na jaren hersteld.“

Deze woorden, geschreven in een tijd toen het spoorwegstelsel in Nederland nog versplinterd en geheel in handen van particulieren was, zijn nog altijd waar. Ook nog nadat de spoorwegmaatschappijen zich fusioneerden en nadat daarna de groote particuliere onderneming eenige jaren geleden werd omgezet in een gemengd bedrijf, waarin de Staat der Nederlanden aandeelhouder werd, garant der 5 pCt. dividenduitkeeringen aan houders van aandelen aan toonder, waarmede gepaard ging het verkrijgen van de grootste medezeggenschap bij de leiding van het bedrijf. Zuivere staatsexploitatie werd hier te lande toen niet ingevoerd, uitdrukkelijk werd bepaald, dat

de exploitatie op commerciëlen grondslag zou blijven geschieden. Doch al ware in 1922, wat velen schijnen te meenen, overgegaan tot naasting der maatschappijen, met daarop gevolgde staatsexploitatie, dan nog zouden de woorden van den heer van den Wall Bake onveranderd juist zijn gebleven, omdat het verschil in bedrijfsvorm in *wezen* niets aan de bedrijfsgestie van spoorwegen verandert. De exploitatie is en blijft een centen-nering, waarbij de grootst mogelijke voorzichtigheid is geboden, onverschillig of zij rechtstreeks door, dan wel met medewerking van den Staat of door particulieren wordt gedreven. Wie hieraan mocht twifelen, worde verwezen naar de ervaringen opgedaan in de naoorlogsjaren, toen deze waarheid wel scherp op den voorgrond trad, overal waar de Staat volledige zeggenschap had. Zeer duidelijk werd het gedemonstreerd in Indië, waar te verre doorvoering van het „gemeinwirtschaftliche“ beheersprincipe het groote bloeiende staatsbedrijf aan den rand van den financieelen ondergang bracht. Vandaar dat sedert ook ginds als eisch gesteld werd, dat het spoorbedrijf zich minstens zou kunnen bedruipen. Dit leidde tot scherp rekenen, scherper dan vroeger geschiedde, met als gevolg bezuiniging aan de eene zijde en het omhoogbrengen der tarieven aan de andere, waardoor zij meer in evenredigheid kwamen met de intusschen gestegen vervoerswaarde van goederen en de hogere exploitatiekosten. Dat dit laatste gepaard ging met protesten uit vervoerderskringen, wien zal dat verbazen? Maar de Regeering en spoorwegleiding hielden voet bij stuk waardoor voorkomen werd, dat het transportbedrijf noodlijdend werd en in lengte van dagen daardoor een zware lastpost voor de landsfinanciën. Onder het nieuwe régime werd verkregen, dat rente en afschrijving opgebracht konden worden en een behoorlijke remuneratie overbleef voor het in de ijzeren wegen gestoken reusachtige kapitaal. Daardoor — en ook alleen daardoor — was het mogelijk bij het Indische Staatsbedrijf verzekerd te zijn van een behoorlijke, geregelde kapitaalsvoorziening, welke het bedrijf in staat stelde te kunnen blijven voldoen aan de niet geringe eischen, welke het economisch leven aan de spoorwegen stelt. Was het dus juist gezien, dat bij een *staats*bedrijf de tarieven op zoodanig peil gebracht werden, dat een rationeel beheer mogelijk was, nog sterker spreekt de eisch naar volledige selfsupporting bij particuliere bedrijven, welke nog meer dan staatspoorwegen afhankelijk zijn van de kapitaalmarkt. En voor gemengde bedrijven geldt hetzelfde; nog te versch liggen de ervaringen van de crisisjaren in het geheugen om een schildering noodig te maken van al de ellende, welke het gevolg zou zijn van een noodlijdend Nederlandsch spoorbedrijf.

De bedrijfsvorm verandert in *wezen* niets aan de bedrijfsgestie van spoorwegen, schreef ik boven. Daaruit te concludeeren, dat de beheersprincipes in de verschillende gevallen identiek zullen zijn, zou onjuist zijn; het streven van particuliere spoorwegen zal als regel gebaseerd zijn op het verkrijgen van een hogere winst, dan waarmede een overheids- of semi-overheidsbedrijf zich tevreden zal stellen. Dit gaat echter ook al weer niet altijd op, men zie de geweldige overschotten, welke de Deutsche Spoorwegen vóór den oorlog in de schatkist stortten. In algemeenen zin kan men echter zeggen, dat het onderscheid tusschen het „privatwirtschaftliche“ en het „gemeinwirtschaftliche“ principe, dat in de verschillende gevallen aan de tarifeering der goederentransporten ten grondslag ligt, slechts gradueel is, dat beiden minstens zelfbedruiping van het bedrijf moeten nastreven en dat dit in de centen-nering, welke dat bedrijf altijd en overal nu eenmaal is, alleen bereikt kan worden door aanvaarding van alle onnoodige lasten te weigeren en vermindering van inkomsten te vermijden, om in de terminologie van den heer van den Wall Bake te blijven.

Om aan den leek op transportgebied duidelijk te maken, hoe de tarieven bij een spoorbedrijf opge-

bouwd zijn, aan welke, dikwijls tegenstrijdige, eischen zij moeten voldoen om eenerzijds behoorlijke inkomsten te verzekeren en anderzijds het vervoer te stimuleeren, zou meer plaatsruimte vorderen, dan waarover hier beschikt kan worden. Er worde daarom volstaan met de mededeeling, dat alle commercieel geëxploiteerde spoorwegen de goederenvrachten berekenen naar een z.g. waardetarief, dat verband houdt met de waarde der goederen, liever gezegd met de waardevermeerdering, welke de goederen ondergaan door het vervoer van de plaats van herkomst naar die van bestemming. Dit dikwijls op theoretisch niet geheel onjuiste gronden aangevochten stelsel had in een tijd van geen of betrekkelijk geringe concurrentie door andere vervoermiddelen, zulke groote praktische voordeelen, dat men over de theoretische bezwaren heenstapte; o.a. was het daardoor in Nederland mogelijk om de akkerproducten in op een na de goedkoopste vervoerklasse onder te brengen. Waar de concurrentie zich dan deed gevoelen, of waar andere omstandigheden daartoe leidden, werden dan in bepaalde gevallen speciale tarieven toegepast. Deze uitzonderingstarieven waren lager dan de normale, maar moesten toch aan den eisch voldoen, dat zij looniend waren; tegen vervoer, dat verlies op zou leveren, moest gewaakt worden.

In Nederland heeft men een vierklassenstelsel, waarvan het gevolg is, dat over eenzelfde afstand een transport van een hoeveelheid meerwaardig goed als bloembollen (gerangschikt in klasse A), meer kost dan dat van suikerbieten (klasse D), welks vervoer de hoogere vracht van klasse A niet zou kunnen dragen. Naast die klasse-indeeling bestaan voor verschillende relaties een groot aantal uitzonderingstarieven, zoowel permanente als tijdelijke. Onnoodig te zeggen, dat die tarieven met de uiterste zorg zijn opgesteld en beantwoorden aan hun doel: de verzekering van de rentabiliteit van het bedrijf. In het algemeen kan men zeggen, dat zij tevens bevruchtend gewerkt hebben op landbouw, handel en nijverheid. Waar juist in Nederland de concurrentie te water bijzonder scherp is, daar kan men wel verzekerd zijn, dat van onredelijke vrachten geen sprake kan zijn. Wel wil iedere verzender gaarne minder betalen dan van hem gevraagd wordt en hoort men een enkele maal vergelijkingen met buitenlandsche vrachten maken, welke niet altijd in het voordeel der Nederlandsche uitvallen, doch dan vergeet men de bijzondere omstandigheden in rekening te brengen, welke in dezen beslissend zijn. Vragen om vrachtverlaging bereiken natuurlijk periodiek elke spoorwegadministratie, dus ook de Nederlandsche. Bepaalde grieven worden echter niet geuit, behalve wanneer een bepaald bedrijf een crisis doormaakt. Dan klinkt plotseling van direct belanghebbende zijde een luide roep op om verlaging van spoorvrachten en heet het in eens, dat niets deugt van het tariefstelsel, dat tevoren zijn bruikbaarheid duidelijk demonstreerde.

* * *

Een sterk voorbeeld van dit laatste vormt het verloop der interpellatie van den heer Van den Heuvel in de Tweede Kamerzitting van 25 en 26 Maart jl. Tevoren had de heer Bakker aan den Minister eenige vragen inzake de spoorvrachten van akkerbouwproducten gesteld en had de heer Bierema een drietal schriftelijke vragen ingediend, betreffende de werking van het z.g. speciale tarief Nr. 2, zoodat door den interpellant in eersten termijn niet uitvoerig op de spoortarieven werd ingegaan. Wel deed zulks de heer Ament (Hand. II blz. 1847), die meende dat verlaging der spoorwegvrachten eenige verlichting aan het noodlijdend landbouwbedrijf kon brengen; met instemming werd een aanval uit het blad de *Tuinderij* overgenomen, waarin betoogd werd, dat de toepassing van het speciale tarief No. 2 voor het vervoer van buitenlandsch graan een subsidie aan het buitenland zou beteekenen. Alsof zonder de toepassing van het tarief het graan niet per concurrerend

transportmiddel zijn weg naar den Nederlandschen gebruiker zou vinden. En alsof een tarifeering van alle vervoerde goederen buiten de in dat speciale tarief niet genoemde relaties, dus tegen op bestaande concurrentie gebaseerde vrachten, niet een onnoodige vermindering van inkomsten zou beteekenen, welke het spoorbedrijf, welks wezen wij in den aanvang met de woorden van den heer van den Wall Bake teekenden, niet zou kunnen dragen.

De heer Bierema (Hand. II blz. 1849) tastte hetzelfde speciale tarief Nr. 2 op dezelfde gronden aan en de heer Bakker noemde de spoorwegtarieven niet in den haak, toen hij op de logische gevolgen van het waardetariefstelsel wees: verschil in spoorvrachten bij verschillend getarifeerde goederen. Van verlaging der spoorvrachten verwachtte deze spreker (Hand. II blz. 1855), dat de producten aan het rollen zouden komen, waardoor *allicht* beweging ook op het gebied van den handel zou volgen. Doordat er eenige opruiming zou komen in de akkerbouwproducten, zou er *allicht* meer vraag komen, met het gevolg dat de prijzen der artikelen zouden stijgen. Deze zeer speculatieve redeneering zou zonder het herhaalde *allicht*. waarde gehad hebben, indien de heer Bakker aangetoond had, dat vervoer tusschen de plaatsen A en B niet *allicht* doch *zeker* loonend was, blijkende uit bepaalde prijsnoteringen, dat de bestaande vrachten een absoluut beletsel voor den afzet vormden, dat lagere vrachten de afzetmogelijkheid zouden scheppen en eindelijk, dat die verlaagde vrachten geen verlies voor de spoorwegen zouden opleveren. Want in dit laatste geval zal men toch moeten toegeven, dat waar de Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw de vraag ontkennend beantwoorde, dat de bijzondere omstandigheden van het oogenblik voldoende rechtvaardiging boden voor gebruik van *landsgelden* om bepaalde conglomeraties schadeloos te stellen voor door hen geleden verliezen (Hand. II blz. 1843), dit zeer zeker opging voor de gelden van een *bedrijf* als de Nederlandsche Spoorwegen. Welk belang zou dit lichaam er bij hebben om in een dussdanig geval financieel bij te springen in de overigens natuurlijk niet gedeelde verwachting, dat dit rollen der landbouwproducten door Nederland *allicht* aan de betrokken landbouwindustrie in eenigszins beduidende mate tegemoet zou komen? De spreker vergat ten eenemale, dat van een bedrijf als de spoorwegen een dergelijke altruistische politiek niet verwacht kan worden en dat de spoorwegen slechts in zooverre aan de geuite wenschen tegemoet kunnen en mogen komen, als dit door het bedrijfsbelang — dit zeer ruim genomen — toegelaten wordt. Verder te gaan zou wijzen op een niet te verantwoorden financieele politiek, tenzij het land de gederfde winst uit de algemeene middelen zou willen bijpassen, waardoor de verkapte subsidie langs een omweg verhaald zou worden op alle belastingbetalenden. Stelt de heer Bierema hiertegenover, dat in andere landen wel eens spoorwegfinanciën gebruikt worden ter leniging van crisisnood, dan heeft dit argument als zoodanig geen bewijskracht. Eerstens toch zou men de talrijke bijzonderheden moeten kennen waaronder het feit plaats had. En verder is dan nog niet aangetoond, dat ook ginds niet ten onrechte zaken aan elkaar gekoppeld werden, die dienen gescheiden te blijven.

Ook andere sprekers sloten zich bij het betoog van den heer Bakker aan, zij het in algemeenen zin; zoo de heeren Ebels (Hand. II blz. 1856) en Weitkamp (Hand. II blz. 1857). De heer Van der Sluis riep, sprekende over de verlaging der spoortarieven, triomfantelijk uit (Hand. II blz. 1861): „hier hebben we nu een maatregel, die zonder al te veel schade voor de schatkist door de Regeering kan worden genomen.” De heer Schouten (Hand. II blz. 1865) stond iets sceptischer tegenover de aangeboden hulp; deze afgevaardigde voelde het element der protectie aan en voegde, hoewel hij verlaging der tarieven, indien mogelijk, bepleitte, aan dit advies toe, dat van het middel „geen

baat van eenige beteekenis te verwachten was". Ook de heeren Hiemstra (Hand. II blz. 1868), Van Rappard (Hand. II blz. 1868), Kampschöer (Hand. II blz. 1876), Loerakker (Hand. II blz. 1880) en Zandt (Hand. II blz. 1881) bepleitten allen vrachtverlagingen; geen enkel Kamerlid stelde het onwenschelijke van dien maatregel in het licht. En er was blijdschap in de Kamer toen de Minister besloot met „de verheugende mededeeling", dat op de spoortarieven van aardappelen, na overleg met de directie der Nederlandsche Spoorwegen, een reductie verleend zou worden van 50 pCt., zoo spoedig mogelijk ingaande en eindigende den 15en Juni; voorts dat voor wat de andere producten betreft het overleg met de Nederlandsche Spoorwegen nog niet afgelopen was. Een vraag doet zich voor! Hebben de verheugde luisteraars wel gerealiseerd, dat de gevraagde subsidie door massaal vervoer voor den spoorweg een groot bedrag kan vertegenwoordigen, terwijl bij een vervoer over 100 K.M. volgens het speciale tarief Nr. 1 bij de 50 pCt. reductie slechts een vrachtvermindering van 0,18 (en 0,15) cent per KG. verkregen werd, een voordeel ten eenenmale onvoldoende om effect te sorteren. Slechts de heer Schouten begreep de relatieve geringe beteekenis van spoorwegvrachten op de handelsprijzen en afzetmogelijkheden. Of het spoorwegbedrijf ook een centenbedrijf is!

* * *

Over het principieele deel, dat in den wensch der afgevaardigden verscholen lag, nl. of het aanbeveling verdiende thans *subsidie* aan landbouw, straks aan visscherij, nog later aan veeteelt of aan industrie door het *spoorwegbedrijf* te laten betalen, daarover werd met geen woord gerept. En toch loont het wel de moeite om te weten hoe de Volksvertegenwoordiging zich in het algemeen de toekomstige figuur denkt, het subsidieeren van bepaalde particuliere bedrijven in tijden van crisis uit de bedrijfsinkomsten der Nederlandsche Spoorwegen.

Een scherpzinnig man als het Kamerlid Van Braambeek heeft — buiten de Tweede Kamer — de beslissing van den Minister principieel niet goedgekeurd. Intuïtief heeft hij begrepen, dat een consequente doorvoering van deze incidenteele beslissing de spoorwegen op glibberig terrein zou brengen, naar een mogelijk niet-sluitende rekening, welke o.a. ook personeelsbelangen in gevaar zou kunnen brengen. Maar scherp tegen de vermenging van landsbelangen, spoorbelangen en landbouwbelangen is de heer Van Braambeek ook al weer niet te velde getrokken. Zijn eerste — en juiste — betoog verzwakte hij door die speciale reducties te beschouwen als een reclamemiddel ter verhooging van de populariteit van den spoorweg, alsof het streven daarnaar niet is het offeren aan den waan van den dag. Hij gaat dan zelfs zoover deze gedemde inkomsten te vergelijken met giften, die kapitalistische ondernemingen soms uit een eens verworven overschot voor liefdadigheidsdoeleinden schenken en lees ik goed in het *Weekblad van de Nederlandsche Vereeniging van Spoor- en Tramwegpersoneel* van 12 April jl., dan verdedigt de heer Van Braambeek, ondanks zijn tevoren te berde gebrachte bezwaren, tenslotte het innemen van een breed standpunt in soortgelijke gevallen met een beroep op de deelname van den Staat in het bedrijf („een spoorweg — een transportondernemer, die een zoo belangrijke plaats in het volksleven inneemt, dat hij door een speciale wetgeving wordt beschermd, kan niet een houding aannemen, alsof hij er slechts was om zoo goed mogelijke geldelijke resultaten te verkrijgen"). Dit laatste is er natuurlijk naast, juist die deelname van den Staat in het bedrijf toch maakt, dat er niet met gelden van het Spoorbedrijf, welke ten deele landsgelden zijn, op onverantwoordelijke wijze wordt omgesprongen. Voor mij ligt het bedenkelijke van den door de Tweede Kamer op den Minister uitgeoefenden aandrang om een tariefmaatregel te nemen, welke niet zijn ontstaan dankte aan een gedegen

berekening der financieele gevolgen voor het bedrijf en aan de nauwkeurige afweging der economische voor- en nadeelen voor de noodlijdende conglomeraties, maar aan het feit, dat door de omzetting van het particulier bedrijf in een gemengd bedrijf de gedachte blijkbaar in breede kringen post gevat heeft, dat de voorheen juiste bedrijfsbeginselen min of meer verwaarloosd kunnen worden om plaats te maken voor in financieelen zin onberekenbare daden en het ondeskundig drijven van een vage welvaartspolitiek door buiten het bedrijf staanden, welke opvatting bij Staatsexploitatie, waartoe een gemengd bedrijf onjuist opgevat¹⁾ eenigszins nadert, altijd zoo veel onheil heeft aangericht. De heer Van Braambeek spreekt hier iets uit, wat velen zullen hebben gedacht, dat het hulpprincipe emaneeerde uit de geldelijke verhouding van Staat en bedrijf. Met de wijziging in den bedrijfsvorm meende men blijkbaar, dat ook het karakter van het bedrijf plotseling veranderd was en ongetwijfeld zou men nog sterker die richting zijn uitgegaan als de spoorwegen eens geheel in handen van den Staat waren geweest. Hier ligt echter de waarschuwing niet tegen staatsspoorwegen als zoodanig — waarvan ik onder sommige omstandigheden een groot voorstander ben — maar tegen zekere uitwassen, welke dikwijls genoeg signaleerd zijn, nl. dat onder pressie van machtige politieke of economische groepen, vaak zoodanig ruw ingegrepen werd in de tariefstelsels, dat elk overzicht verloren ging tegen welken prijs de centen-nering haar waar, de personenkilometer of de tonkilometer, aan het publiek moest verkopen om behoorlijk te kunnen rond komen. Zelfs een groot-econoom als wijlen Mr. Pierson, waagde zich op glad ijs, toen hij, tijdens den suikercrisis van 1886 in een brochure verlagend der suikervrachten over de Indische Staatsspoorwegen aanbeval, op grond van de fictie, dat het hier een verlaging van „retributiën" gold en dat een kloppende bedrijfsrekening niet noodig was. Hoewel Mr. baron van der Goes van Dirxland — particulier spoorwegexploitant — de meening van Mr. Pierson geenszins deelde, wilde deze blijkens eene door hem geschreven brochure de particuliere Ned.-Ind. Spoorweg Mij. wel in het inkomstenverlies van f 364.000, gevolg van tariefverlagingen, doen participeeren, mits tegen het vervallen van de verplichte jaarlijksche amortisatie van f 85.000 en een jaar concessieverlenging voor elk jaar (dat de steunregeling zou gelden²⁾). Voor wat, hoorde wat. Terecht! Maar hier lagen de omstandigheden nog wel anders dan thans in Nederland. Door de verlaging der tarieven, groot f 520.000, een cijnsverlaging van f 2.000.000 en een schorsing van een uitvoerrecht van 9 cent per pikol, waarbij de vrachtverlagingen een klein onderdeel vormden van de in totaal geboden hulp, kon toen een besparing van gemiddeld 53 cent per pikol suiker verkregen worden, niet „allicht" doch „zeker" voldoende om het suikerbedrijf weder loonend te maken, terwijl thans de eenige steun, de vrachtverlaging het, vervoer over 100 K.M. slechts met een fractie van een cent per KG. terugbrengt, welk bedrag bij de prijsdalingen nog genoeg niet medespreekt. Toen later meer reducties op het suikervervoer gegeven werden, kwam in 1903 dezelfde heer Van den Wall Bake, die in 1900 het spoorbedrijf zoo juist getypeerd had, eveneens in de *Economist*, op tegen het „ongemotiveerde verband" (dat door twee opeenvolgende Ministers tusschen suikercrisis en spoorwegtarieven was gelegd. Hij schreef o.a.: „Van geen enkele zijde is, zoover mij bekend, tegen den maatregel opgekomen, de grootste voorstanders van zuinigheid in het beheer van 's lands financiën, de warmste tegenstanders van protectie hebben gezwegen, toen besloten werd om ongeveer

¹⁾ Zie mijn artikel in E.-S.-B. van 18 Dec. 1929.

²⁾ Zie ook zijn Nota als Tweede Kamerlid, overgelegd bij het Voorloopig Verslag van het wetsvoorstel tot steun (Bijl. St. G. II. 1886—1887. No. 83—5. Wetten van 25 Dec. 1886).

twee ton gouds uit de Staatsinkomsten aan een zestigtal suikerfabrikanten te schenken, teneinde hun den struggle for life te vergemakkelijken; toch geldt het hier een gewichtig principe." Zooals men ziet is er eigenlijk niets nieuws onder de zon! Jammer dat in Nederland de verkeerseconomie zoo'n misdeelde wetenschap is en van de lessen der historie uit onbekendheid zoo bitter weinig profijt wordt getrokken. Belangstellenden in de werking van tariefstelsels moge ik voor de leerzame geschiedenis verwijzen naar deel 9 en 10 van mijn door de Staatsspoorwegen uitgegeven werk over de Indische spoorwegpolitiek. Een en twintig jaar geleden betoogde ik reeds in het *Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië* de onwenschelijkheid om staatsspoorwegfinanciën te gebruiken voor het subsidieeren van particuliere bedrijven; men ziet, mijn meening dateert niet van vandaag of gisteren. Het betrof toen het vervoer van koelies van Midden- naar Oost-Java als werkkrachten voor een groote onderneming, welke het deed voorkomen of hiermede een landsbelang — de transmigratie — gemoeid was. Het resultaat van ampele overwegingen was toen, dat wel een verlaagd tarief werd ingevoerd, doch dat tenminste de door de Staatsspoorwegen gederfde inkomsten middels regularisatie weder uit de landsmiddelen naar het bedrijf terugvloeden. Dit was althans een standpunt, dat te verdedigen was, als men van het aanwezig zijn van het landsbelang overtuigd was en niet als Minister Ruys de Beerenbrouck op 25 Maart jl. het nut om landsgelden voor dergelijke doeleinden te besteden ernstig in twijfel trekt. Maar principieel onverdedigbaar waren de dikwijls in strijd met de adviezen der bedrijfsleiders, — soms zelf met die der Indische Regeering — genomen beslissingen op het Plein om diverse cultures, die tijdelijk een tijdperk van malaise doormaakten, te steunen door het verleen van vrachtverlagingen, dus met spoorweggeld. Een in strijd met elk zakenbegrip genomen steunbesluit om suikerrietstekken gratis over lange afstanden te vervoeren, werd door een lateren Minister van Koloniën bij een mondeling debat ten onrechte geloofend, waarschijnlijk omdat deze bewindman zich de mogelijkheid van een dergelijke steunverlening door een voorganger zelfs niet kon voorstellen. Hoeveel miljoenen deze en andere gevoels-exploïtatie wel aan de Staatsspoorwegen, dus aan de gemeenschap, gekost hebben, waag ik niet te becijferen. Het ging in dien tijd van den hoogen boom. In zekeren zin kon dat ook, al is daarmede een dergelijke politiek niet verantwoord. Maar toen het in de naoorlogsjaren ging spannen, toen men leerde calculeeren, toen werden al die regularisatieregelingen en speciale tarieven overboord gegooïd en de te lage tarieven verhoogd. En ondanks de protesten van de vroeger onnoodig bevoordeelden bleef het goed gaan bij de verzenders en ging het wederom beter bij de spoorwegen.

Moge het gebeurde bij de Staatsspoorwegen in Indië een waarschuwing zijn voor degenen, die zonder kennis van het tariefwezen en de relatieve beteekenis der vrachtprijzen, voor bepaalde takken van landbouw, nijverheid en industrie meenen, dat de financiën van het gemengde bedrijf der Nederlandsche Spoorwegen straffeloos gebruikt kunnen worden om in crisistijden de getroffen en te subsidieeren. Eischt het landsbelang — ter beoordeeling der Regeering —, dat steun noodig is, dan staan daartoe andere maatregelen aan de Regeering ten dienste.

S. A. REITSMA.

DRIEHOEKSV ERHOUDINGEN IN HET AMERIKAANSCH E RUILVERKEER.

In zijn voor ruim veertig jaar verschenen voortreffelijke beschouwing over de theorie van den handel en de handelspolitiek stelde Beaujon de vraag, of men, bij het vellen van een oordeel over onze handelspolitiek en wat daarmede in verband staat, wel in

den regel genoeg in het oog houdt dat de niet commercieele schulden van het buitenland aan ons inderdaad thans onze stelling in den wereldhandel grootendeels beheerschen; een vraag, welke naar de heden-daagsche uitingen ter weerszijden van de handelspolitieke scheidingslijn te oordeelen, ook tegenwoordig niet misplaatst zou zijn. Want nog al te veel verraden deze een gemis aan het inzicht, dat uit hetgeen de geleerde schrijver onder de niet-commercieele posten op de betalingsbalans begreep — thans veelal het onzichtbare ruilverkeer genoemd — meestal een jaarlijks terugkeerend overschot ten voordeele of ten nadeele van elk volk voortvloeit en de invloed dezer overschotten volkomen gelijk staat met dien der andere omstandigheden, die de internationale ruilverhoudingen in het voor- of nadeel van eenig land bepalen en wijzigen¹⁾. Met name de Nederlandsch-Amerikaansche handelsbalans heeft in den laatsten tijd, ongetwijfeld mede in verband met de jongste wijziging van het tarief van invoerrechten der Vereenigde Staten, tot bedenkingen aanleiding gegeven en haar beloop is dan ook wel geschikt, om de gemoederen te verontrusten:

Overschot van den Nederlandschen invoer uit, boven den uitvoer naar Amerika (miljoen gulden)

1919....	487	1923....	187	1927....	203
1920....	449	1924....	213	1928....	197
1921....	345	1925....	205	1929....	201
1922....	209	1926....	178		

Nu leveren wij wel verschillende goederen naar de Unie, welke niet in onze uitvoerstatistiek worden opgenomen, waardoor dus het invoeroverschot grooter wordt dan het in werkelijkheid is, doch deze kunnen het aanzienlijke overwicht van den invoer toch bij lange niet opheffen. Zoo werd in 1929 voor een waarde van rond 50 miljoen gulden aan diamant en voor rond 7 miljoen gulden aan Sumatra tabak uit Nederland herwaarts gezonden, door welke bedragen het invoeroverschot over dat jaar tot 144 miljoen gulden daalt; maar voor verdere belangrijke verlagingen uit dezen hoofde bestaat te minder grond, daar uit de Amerikaansche handelsstatistiek een overeenkomstige verhouding als uit de Nederlandsche blijkt. Deze passiviteit van onze handelsbalans met de Vereenigde Staten, welke mitsdien als een werkelijkheid moet worden aanvaard, vormt tevens een wezenlijk kenmerk van de Nederlandsche volkshuishouding, welker ruil met het buitenland zich ten deele als uitvoer van goederen uit Nederlandsch Indië voltrekt: het kapitaal en de ondernemingsgeest van Nederland, waardoor Indië tot economisch leven werd gewekt, werpen in den vorm van goederen uit den vreemde hun baten aan het moederland af. Het is dan ook geen toeval, dat het aanzienlijke invoeroverschot van de Vereenigde Staten hier te lande, met een aanzienlijk uitvoeroverschot van Nederlandsch Indië ten opzichte van dat land gepaard gaat:

Overschot van den Indischen uitvoer naar, boven den invoer uit Amerika (miljoen gulden)²⁾

1919....	61	1923....	100	1927....	124
1920....	135	1924....	100	1928....	105
1921....	-39*)	1925....	198		
1922....	64	1926....	176		

*) Invoeroverschot.

Vereffent men deze Indische uitvoeroverschotten met de bovenvermelde Nederlandsche invoeroverschotten, dan blijkt de verhouding van het als een economische eenheid gedachte gebied van Nederland en Nederlandsch Indië tegenover de Vereenigde Staten als volgt te zijn geweest (invoeroverschot in miljoen gulden):

¹⁾ Verg. Beaujon, Handel en handelspolitiek; i.h.b. Hoofdstuk III.

²⁾ Ten aanzien van den invloed van den huidige bedrijfs-toestand op de Indische handelsbalans moge naar de onlangs in de Mededeelingen van de Handelsvereeniging te Medan verschenen zeer lezenswaardige beschouwing „Malaise in Deli" worden verwezen.

1919....	426	1923....	87	1927....	79
1920....	314	1924....	113	1928....	92
1921....	384	1925....	7		
1922....	145	1926....	2		

Een volkomen evenwicht mag niet worden verwacht, daar ruil van goederen en diensten van één der drie betrokken gebieden met ieder willekeurig ander gebied tot het vereffenen van hun onderlinge vorderingen en verplichtingen kan strekken en bijvoorbeeld een levering van Indischen rubber aan de Unie zeer wel met invoer van hout uit Zweden naar Nederland kan worden betaald, terwijl een deel van den Indischen uitvoer naar Amerika over Singapore loopt en mitsdien in de debetzijde van Amerika's handelsbalans met Britsch Malakka en in de creditzijde van Nederlandsch Indië's handelsbalans met Singapore verschijnt. Bovendien komen in deze statistieken de Amerikaansche betrekkingen met West Indië, benevens de vorderingen en verplichtingen uit hoofde van dienstverlening niet tot uitdrukking en schuilen daarin ten slotte verschillende onnauwkeurigheden — men denke aan den uitvoer van voortbrengselen der voor Amerikaansche en andere vreemde rekening gedreven Indische ondernemingen en den reeds vermelden diamantuitvoer van Nederland naar de Unie. Haar strekking is nochtans onmiskenbaar en wordt volledig door de Amerikaansche handelsstatistiek, uit welke het volgende overzicht werd samengesteld, bevestigd:

Handelsbalans van Nederland met Nederlandsch Indië tegenover de Vereenigde Staten van Amerika (miljoen dollar)

Jaar	Algemeene invoer uit Nederland en Nederl. Indië	Uitvoer (met wederuitvoer) naar Nederland en Nederl. Indië	In- of uitvoeroverschot (- of +) van de Ver. Staten
1910/14 gem.	44,1	107,7	+ 63,6
1921/25 gem.	125,6	155,4	+ 29,8
1926.....	221,5	163,4	- 58,1
1927.....	178,6	180,3	+ 1,7
1928.....	169,8	176,7	+ 7,9
1929.....	166,2	174,-	+ 7,8

Het is duidelijk, dat deze driehoeksverhouding nog sterker in de handelsbalans tusschen de Vereenigde Staten en Engeland aan den dag moet treden. Want in de eerste plaats is dit de belangrijkste koloniale mogendheid, welke geheele invoeroverschot (zonder goud en zilver) in 1928 358 miljoen pond sterling besomde (Nederland 58 miljoen pond sterling), bij een invoeroverschot van het gezamenlijke Britsche Keizerrijk van 293 miljoen (Nederland met Nederlandsch Indië 7,3 miljoen), terwijl het Britsche Keizerrijk zonder het Vereenigd Koninkrijk tegenover alle andere landen te zamen een uitvoeroverschot van 65 miljoen had (Nederlandsch Indië 51 miljoen)¹⁾. Voorts trekt Engeland veel grootere inkomsten uit zijn overige buitenlandse beleggingen en zijn koopvaardijvloot dan Nederland en heeft het in Londen een wereldmarkt voor bijna alle stapelgoederen; hetgeen alles tezamen, doch met uitzondering van de belegging, volgens een raming van het Britsche Ministerie van Handel en door Engeland gedurende 1927-'29 in het buitenland gemaakte winst van achtereenvolgens 504, 510 en 517 miljoen pond sterling.

Zoo kwam van het geheele uitvoeroverschot uit hoofde van den goederenhandel der Vereenigde Staten, groot 1.038²⁾ miljoen dollar, in 1928 499 miljoen voor rekening van dit land, welk bedrag tot 568 miljoen (bij een herzien geheel uitvoeroverschot van Amerika ter waarde van 837 miljoen) stijgt, wanneer met den ruil van voortbrengselen dezer beide landen over een derde land rekening

¹⁾ De volledige handelsbalans van Nederland en al zijn overzeesche gebieden betreffende 1928 is nog niet bekend; zij zou het beeld echter niet noemenswaard wijzigen.

²⁾ Afwijkingen tusschen dit en later vermelde bedragen worden door het gebruik van verschillende schattingen veroorzaakt.

wordt gehouden en de wederuitvoer wordt buitengesloten. Indien men evenwel, naar het voorbeeld van Nederland en Nederlandsch Indië, ook de handel van de Vereenigde Staten met Britsch Malakka in de berekening begrijpt, dan daalt dit uitvoeroverschot met 200 miljoen dollar, terwijl de handelsbalans van Amerika tegenover geheel Zuid en Zuid Oost Azië, waar Engeland zulke gewichtige belangen heeft, met 399 miljoen dollar passief was en een aanzienlijk deel van zijn betalingen voor rubber, tin, thee en andere stapelgoederen uit deze gebieden, als rente op overzeesche beleggingen zijn weg naar Engeland vindt.

Een nauwkeurige berekening is ook ten aanzien van dit land onmogelijk, hetgeen dadelijk in het oog springt, wanneer men naast de geschetste bezwaren overweegt, dat daartoe de betalingsbalans van de Unie met een dertigtal andere gebieden moet worden opgesteld, terwijl men in Nederland nauwelijks tot een balans van zijn ruil met de overige wereld als geheel is gekomen. De medegedeelde feiten rechtvaardigen desniettemin de zienswijze, dat Engeland zich zijn in het buitenland gemaakte winsten en interesten deels met Amerikaansche koopmansgoederen laat betalen en tot op zekere hoogte derhalve de Amerikaansche uitvoer op Engeland's reederij en buitenlandsche beleggingen steunt; opnieuw een merkwaardig voorbeeld van den internationalen economischen samenhang, welke niet minder in de volgende volledige handelsbalans van de Unie aan den dag treedt:

Handelsbalans van de Vereenigde Staten over 1928, uitgedrukt in miljoen dollar, zonder wederuitvoer (Invoeroverschot — Uitvoeroverschot +)

Gebieden van herkomst en bestemming	Grondstoffen	Onbewerkte voedingsmiddelen	In fabrieken bereide voedingsmiddelen	Halfabrikaten	Fabrikaten	Alle goederen	
						1928	1929
Europa..	+ 627	+ 101	+ 184	+ 16	+ 166	+ 1.094	+ 1.008
N. Amer.	- 14	- 21	- 101	- 6	+ 444	+ 302	+ 115
Z. Amer.	- 172	- 285	+ 18	- 13	+ 360	- 92	- 339
Azië en Oceanië	- 573	- 33	- 49	- 25	+ 290	- 390	- 18
Afrika ..	- 42	- 17	+ 7	- 17	+ 95	+ 26	+ 74
Alleland.	- 174	- 255	+ 59	- 45	+ 1.355	+ 940	+ 840

Doordat Europa een dichte bevolking met een betrekkelijk hoog koopvermogen bezit, ontvangt het van iedere goederengroep van den Amerikaanschen uitvoer het leeuwendeel en bovendien is het uitvoeroverschot tegenover Europa aanmerkelijk grooter dan tegenover eenig ander werelddeel, doordat de Europeesche nijverheidslanden veel meer grondstoffen en voedingsmiddelen uit Amerika betrekken dan zij daarheen leveren. Wel is ook het uitvoeroverschot van de fabrikaten tegenover Europa in volstrekten zin belangrijk, doch de handelsbeweging hiervan nadert toch een heel eind tot den evenwichtstoestand. Azië en de twee gebieden welke tezamen het Latijnsche Amerika vormen zijn de belangrijkste herkomsten van den Amerikaanschen invoer van grondstoffen en voedingsmiddelen en wel dermate, dat ondanks den omvangrijken en geleidelijk toenemenden uitvoer van fabrikaten daarheen, de handelsbalans der Unie tegenover hen passief is, vooral voor zoover het Azië betreft.

De uitvoeroverschotten van de Vereenigde Staten met hun invoeroverschotten vereffenend, komt men tot een eindoverschot van den uitvoer dat in 1928 940 en in 1929 840 miljoen dollar bedroeg, hetwelk in zeer overwegende mate uit den meer-uitvoer naar Europa voortvloeit; en de vraag rijst, wat daarvan de beteekenis in het internationale betalingsverkeer en in het bijzonder in dat van Amerika is. Voor het antwoord hierop zij eerst de ruilverhouding van Europa tegenover de geheele overige wereld in oogenschouw genomen, waarbij blijkt, dat in 1927 en 1928 de invoeren in Europa zijn uitvoeren telkens met meer

dan 4.000 miljoen dollar overtroffen en in 1927, het laatste jaar waaromtrent vanwege den Volkenbond¹⁾ uitvoerige onderzoekingen werden openbaar gemaakt, met 4.121 miljoen, geld en muntmateriaal inbegrepen. Door vermindering met ongeveer 400 miljoen wegens te lage schatting der uitvoeren en voor beloningen van tusschenpersonen en van 400 tot 500 miljoen wegens vrachten en verzekeringspremiën in den inter-Europeeschen goederenhandel, komt men hieraan uitgaande tot een schatting van een door „onzichtbaren” ruil te vereffenen bedrag van 3.200 miljoen dollar. Voor deze vereffening zijn de belangrijkste saldo-posten in het credit van de „onzichtbare” balans van Europa de renten op zijn buitenlandse beleggingen en zijn ontvangsten uit de reederij, waarvan de eerste op 1.200 miljoen dollar en de tweede op 800 tot 900 miljoen dollar worden geraamd. Voorts bedraagt de netto-besteding door Amerikaansche plezierreizigers in Europa gedurende 1927 300 miljoen dollar, terwijl een bijna gelijk bedrag door emigranten in Amerika naar hier werd overgemaakt, gevende voor deze vier creditposten tezamen 2.700 miljoen dollar, zoodat er nog een verschil van 500 miljoen ten laste van Europa blijft, dat vrijwel zeker door middel van leeningen en verder door bankzaken en bankierscommissies, alsmede door de diensten van verzekeringsmaatschappijen en dergelijke, werd vereffend.

De delging van de Europeesche schulden voor ontvangen goederen door middel van leeningen, derhalve door omzetting van schulden op korten termijn in zulke van langen duur, kenmerkt de jaren na den wereldoorlog; wel te verstaan voor Europa als geheel, want van land tot land verschilt de toestand zeer en tegenover een groep kapitaal invoerende landen staat een aantal landen met een belangrijken kapitaaluitvoer, terwijl de netto Britsche kapitaaluitvoer ook thans nog grooter is dan die van de Vereenigde Staten:

Netto kapitaalinvvoer (+) of -uitvoer (-) gedurende 1925—'28 naar het hoofd van de bevolking (uitgedrukt in dollar)¹⁾

Duitschland	+ 53
Noorwegen	+ 33
Hongarije ²⁾	+ 23,5
Polen	+ 8
Denemarken	+ 6
Roemenië ²⁾	+ 2,4
Frankrijk ³⁾	- 42
Engeland	- 35
Nederland ⁴⁾	- 29,8
Zweden	- 15
Tsjecho Slowakije	- 13

¹⁾ S.d.N., Balance des paiemens, 1926—'28.

²⁾ 1926—'28.

³⁾ Schatting P. Meynial (Revue d'Economie politique).

⁴⁾ 1926—'27.

Toch is ook de beteekenis van Engeland voor de kapitaalvoorziening der wereld nog slechts twee derden van die van vóór den oorlog, want terwijl uit de emissie-statistieken van de Midland Bank kan worden afgeleid, dat de buitenlandse uitgiften te Londen in de laatste drie jaar gemiddeld 125 miljoen pond sterling of 600 miljoen dollar besomden, bedroeg vroeger de kapitaaluitvoer van Engeland jaarlijks 900 miljoen dollar, die van Frankrijk 400 en die van Duitschland 300 miljoen en was hun geheele buitenlandse belegging in 1913 tot onderscheidenlijk 20.000, 10.000 en 5.000 miljoen dollar, of tezamen 35.000 miljoen dollar, gestegen. Het door de Vereenigde Staten aan Europa geleende kapitaal beliep in dat jaar nog geen 10 pCt. van het tegenwoordige en vormde slechts 13,3 pCt. van alle buitenlandse be-

¹⁾ Aperçu Général du Commerce Mondial, 1926—'28, Vol. I, waarheen tevens voor nadere gegevens omtrent de grondslagen van de in deze zinsnede toegepaste berekening zij verwezen.

leggingen der Unie, tegen 30,8 pCt. in 1929, waarvan meer dan een derde ten behoeve van Duitschland.¹⁾ Zoo werd de ontwrichte Europeesche volkshuishouding weder door Amerika op gang gebracht en het toenemen van de beteekenis der Vereenigde Staten ten koste van die van Europa blijkt niet minder duidelijk uit de verschuiving in de verdeling van het volksinkomen der wereld, dat vroeger voor ongeveer de helft aan Europa en voor iets meer dan 30 pCt. aan Amerika toevloede, terwijl het Europeesche aandeel thans tot minder dan 40 pCt. is gedaald, bij een stijging van het aandeel der Unie tot ruim 40 pCt.²⁾

Buitenlandsche beleggingen van de Vereenigde Staten.¹⁾

31 December	Tezamen miljoen dollar	Waarvan aan Europa	
		miljoen dollar	in %
1913	2.625	350	13,3
1927	14.500	4.327	29,8
1928	15.601	4.798	30,8
1929	16.604	5.107	30,8

¹⁾ Schatting van Max Winkler (Vice-President van Bertron, Griscom & Co., Inc.).

Deze Amerikaansche kapitaalverstrekking houdt de geesten in Europa sterk bezig, niet alleen om de daaruit sprekende verarming en vervreemding van dit werelddeel, doch ook in verband met de daarmede samenhangende overdrachtsvraagstukken en hun handelspolitieke nevenwerkingen. Nog onlangs merkte bijvoorbeeld Prof. Treub in zijn rede op de jaarvergadering van den Ondernemersraad voor Nederlandsch Indië op, hoe Amerika betaling van zijn oorlogsschulden van Europa verlangt en tegelijk de goederen, waarmede die betaald worden, buiten de grens wil houden, waarnaast door anderen de verwachting wordt gekoesterd, dat het uitvoeroverschot van de handelsbalans der Unie in zijn tegendeel moet verkeerren, zoodra zijn uit het buitenland ontvangen renten den kapitaaluitvoer overtreffen. De hieronder opgenomen samenvatting van de door Ray Hall³⁾ opgestelde herziene betalingsbalansen der Vereenigde Staten over 1922—'28 bevat nochtans enkele aanwijzingen, welke in dit opzicht tot voorzichtigheid stemmen. Immers hieruit volgt, dat gedurende 1922—'28 tegenover een uitvoeroverschot van 4.008 miljoen dollar een netto-kapitaaluitvoer van 3.253 miljoen stond, zoodat zelfs indien in het geheel geen kapitaal was in- of uitgevoerd, toch de handelsbalans een uitvoeroverschot van 755 miljoen dollar zou hebben opgeleverd; voorts was het bedrag van den netto-kapitaaluitvoer in die jaren lager dan de opbrengst van de buitenlandse leeningen en beleggingen, groot 4.639 miljoen dollar, zonder dat zulks tot een wijziging van het uitvoer- in een invoeroverschot van de goederenbeweging heeft geleid. Dit wijst erop, dat althans in het hier beschreven tijdperk de goederenbeweging den kapitaaluitvoer niet in zoo sterke mate heeft gevolgd, als werd verwacht; hetgeen door het onderschatten van de beteekenis van eenige tot het onzichtbare ruilverkeer van onderscheiden aard behorende posten moet worden verklaard. De belangrijkste daarvan is de netto-besteding door Amerikaansche plezierreizigers in het buitenland, welke in de besproken zeven jaar netto 2.743 miljoen dollar beliep, hetgeen met de bedragen, door landverhuizers en voor liefdadige doeleinden overgemaakt tezamen netto 4.701 miljoen dollar geeft, derhalve aanzienlijk meer, dan den geheelen netto-kapitaaluitvoer.

¹⁾ Een opgaaf van de sedert het herstel van de waarde vastheid der rijksmark door Duitschland in het buitenland opgenomen langlopende leeningen komt op blz. 510 van het vorig nummer van E.-S. B. voor.

²⁾ Verg. Die wirtschaftlichen Kräfte der Welt, herausg. v. d. Dresdner Bank 1930.

³⁾ Van de Financiële en Beleggingsafdeeling van het Amerikaansche Ministerie van Handel.

Betalingsbalans van de Vereenigde Staten betreffende het tijdperk 1922—'28, uitgedrukt in millioen dollar.
(— = Debet en + = Credit).

Handelsbalans.....	+ 4.008
Onzichtbaar ruilverkeer van onderscheidenen aard:	
vrachten	— 555
uitgaven van plezierreizigers (verminderd met hun betalingen aan Amerikaansche reederijen en aangiften ten invoer in de Vereenigde Staten)	— 2.743
rente op alle private beleggingen (lang en kort geld).....	+ 3.242
ontvangsten ingevolge oorlogsschulden	+ 1.397
regeeringsontvangsten en -uitgaven (beh. de voornoemde).....	— 361
overgemaakt door landverhuizers	— 1.561
overgemaakt voor liefdad. en zendingdoeleinden	— 397
ander (verzekering, filmhuur, telegraaf, octrooien, electricische kracht uit Canada, enz.)	+ 460
Handelsbalans en onzichtbaar ruilverkeer tezamen	+ 3.490
Goudverscheppingen en -oormerkingen	— 289
Kapitaalbeweging:	
netto toeneming Amerikaansche beleggingen van langen duur in den vreemde (nominale waarde).....	— 5.941
provisiën	+ 755
Tezamen	— 5.186
netto toeneming buitenlandsche beleggingen van langen duur in de Vereenigde Staten	+ 1.267
netto toeneming tegoed van buitenlanders bij Amerikaansche banken	+ 666
Geheele beweging privaat kapitaal.....	— 3.253

Op den invloed van verschillende onderdeelen van het onzichtbare ruilverkeer viel indertijd reeds de aandacht door de opmerking van The Economist¹⁾, dat het Amerikaansche uitvoeroverschot niet toereikte om kapitaaluitvoer op groote schaal mogelijk te maken en de vreemde uitgiften in de Vereenigde Staten alleen door het weder-uitleenen van aan hen geleend geld of door gouduitvoer konden worden verwerkt. Welke zienswijze overigens slechts ten deele door de sindsdien verschenen statistieken wordt bevestigd, want hieruit volgt, dat in 1922—'28 tegenover een netto-toeneming van de Amerikaansche beleggingen van langen duur in den vreemde, ten bedrage van 5.186 millioen dollar, een netto-toeneming van de buitenlandsche beleggingen van langen duur in de Unie van 1.267 millioen en van het buitenlandsch tegoed bij Amerikaansche banken van 666 millioen, benevens een gouduitvoer van 289 millioen, tezamen slechts 2.222 millioen dollar stond, terwijl het uitvoeroverschot 4.008 millioen dollar bedroeg. Zoodat in dit opzicht aan het uitvoeroverschot der goederenbeweging toch wel de meeste beteekenis toe komt.

Er schuilen vooral in de Amerikaansche betalingsbalans zoo talrijke mogelijkheden — men bedenke, dat een wijziging in een willekeurigen post gevolg en oorzaak van een toe- of afneming van andere onderdeelen is — dat een voorspelling van redelijke grondheid te haren aanzien welhaast buitengesloten moet worden geacht. Dit neemt evenwel niet weg, dat de schatplichtigheid van Europa tegenover de Vereenigde Staten slechts door uitvoer van goederen, dienstverleening, Amerikaansche verteringen in het buitenland en remises (bijvoorbeeld door landverhuizers of voor liefdadige doeleinden), overdracht van titels (vorderingen, effecten) of annuleering kan worden vereffend, terwijl het uitblijven van vereffening — naar door den heer Heldring in zijn rede bij de intrede van 1927 werd opgemerkt — „althans in theorie ten leste tot het overnemen voor kwade schuld en tot exploitatie voor Amerikaansche rekening” van brokstukken van het Europeesche bedrijfsleven voert²⁾. Daar het ondenkbaar is, dat men zich

¹⁾ Vol. CVI, Nr. 4423 van 2 Juni 1928, blz. 1119.

²⁾ Belangrijk voor de kennis van den invloed van het vreemde kapitaal op de Deutsche volkshuishouding is het binnenkort (bij W. Girardet in Essen) te verschijnen on-

op den duur in Europa bij zulk een toestand van afhankelijkheid neer legt en de Unie niet veel voor annuleering, voor zoover mogelijk, schijnt te voelen, moet ten slotte terugbetaling volgen. Aan de schuldvergelijking door middel van goud schijnt hierbij slechts een ondergeschikte plaats te zijn toebedeeld, want Amerika zal het te ontvangen goud bezwaarlijk voor andere dan de hiervoor genoemde doeleinden kunnen gebruiken en bovendien beliep de geheele Europeesche goudvoorraad op het eind van verleden jaar 4.700 millioen dollar, waarvan een groot deel ten behoeve van dekkingsdoeleinden is verankerd en voorts ter regeling van de wissel- en geldkoersen aanwezig moet blijven, bij een Amerikaansche kapitaalverstrekking aan Europa ten bedrage van meer dan 5.000 millioen dollar (zonder aftrek wegens delging).

Van de middelen daartoe biedt de rechtstreeksche uitvoer door Europa, in verband met den, door invoerrechten verstevigden, economisch-geografischen toestand der Vereenigde Staten weinig kans, terwijl een voor het gestelde doel voldoende toeneming van de Europeesche dienstverleening te hunnen behoeve, van hun geldzendingen of zelfs van de besteding door Amerikaansche plezierreizigers onwaarschijnlijk lijkt, al kunnen deze overdrachtswijzen wel meer of minder tot de beoogde vereffening medewerken. Indien die middelen echter te weinig opleveren, dan zal Europa zich klaarblijkelijk niet anders dan door overdracht van vorderingen uit zijn economische hoorigheid kunnen bevrijden, met name door uitvoer van kapitaalgoederen naar koloniale en andere te ontwikkelen gebieden en in bezitstelling van de aldus ontstane titels aan Amerika of door uitvoer voor zijn rekening van elders gewonnen voor Amerika onontbeerlijke grondstoffen — naar het voorbeeld der Nederlandsch- en Britsch-Amerikaansche driehoeksverhoudingen — hetgeen op het zelfde kan neerkomen. Daarbij zal het in hoofdzaak van de vergrooting van de productieve kracht van het arbeidsproces en van de ontwikkeling van de koloniale betrekkingen van Europa afhangen, of en in hoeverre de dientengevolge ontstaande inkomstenderving tevens in volstrekten zin tot een lagere behoeftenbevrediging en dus een daling van den welstand zijner bevolking leidt.

Zw.

BANKEN EN INDUSTRIE.

De verhouding tusschen banken en industrie betreft een van die problemen, waarover sinds tientallen van jaren wordt geredetwist en ten aanzien waarvan niettemin nog lang geen eenstemmigheid is bereikt. Eenige jaren geleden maakten wij de volgende opmerking: „dit vraagstuk zal zonder twijfel nog vele jaren onder de rubriek „onafgedane zaken” gerangschikt moeten worden”¹⁾. Recente ervaringen hier en elders (inzonderheid in Engeland) hebben deze verwachting ten volle bewaarheid.

Op 8 December 1928 en 20 April 1929 werd de verhouding van banken en industrie besproken in het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, alwaar het onderwerp resp. door de heeren Crena de Jongh en Fentener van Vlissingen werd ingeleid. Vervolgens hield Mr. A. J. van Hengel er een rede over op den Nederlandschen Accountantsdag²⁾. En onlangs heeft ook de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid het onderwerp aan de orde gesteld. Voor de op 31 Mei jl. gehouden jaarvergadering van deze Vereeniging werden een drietal praeadviezen uitgebracht, onderscheidenlijk door Prof. H. A. Kaag, Hoogleeraar te Tilburg, Ir. H. I. Keus, Directeur van „Heemaf”, en Dr. J. van den Tempel, Lid der Tweede Kamer, over de vraag:

derzoek naar „Das ausländische Kapital in der deutschen Wirtschaft” door W. Salewski.

¹⁾ Enkele Koloniale Bankvraagstukken, 's Hage 1925, blz. 4).

²⁾ Zie E.-S. B. van 14 Aug. 1929, blz. 732, v.v. en 16 October 1929, blz. 932, v.v.

„Dient het verstrekken van kapitaal door bankondernemingen aan industriële ondernemingen, welke kapitaal behoeven, met het oog op vermeerdering der werkgelegenheid te worden bevorderd en zoo ja, op welke wijze?“¹⁾

Naar aanleiding van deze praeadviezen en van de daarover gevoerde discussies wenschen wij hier enkele opmerkingen te maken.

Zooals uit de vraagstelling blijkt, ging het erom, of de banken iets kunnen doen voor de werkverruiming. Het behoeft geen verwondering te baren, dat men daarop in de praeadviezen een weinig pertinent antwoord aantreft. Wat de banken voor het bedrijfsleven moeten doen, dat is ervoor te zorgen, dat de geldkapitalen, die hun in den vorm van besparingen toevloeien of die zij voor een deel in den vorm van nieuw bankpapier of nieuw gecreëerd „giraalgeld“ zelf in het leven roepen, zoo doelmatig mogelijk worden aangewend, en dus daar emplooi vinden, waar zij met inachtneming van de noodige liquiditeit van de bank zelf en van voldoende soliditeit van den geldnemer op den duur het hoogste rendement opbrengen. Of zulk een rationeële aanwending van het geldkapitaal steeds *onmiddellijk* tot *werkverruiming* aanleiding zal geven, valt te betwijfelen. Wanneer bijv. een bank medewerkt aan de reorganisatie van een ietwat verouderde industrie — zooals dat in velerlei opzicht in Engeland staat te geschieden — zullen er aanvankelijk een aantal arbeiders overbodig worden. De vraag, die bij een principiële behandeling van het bankwezen in zijne verhouding tot de industrie moet worden gesteld, is echter niet, wat van vandaag op morgen zal geschieden, doch hoe de banken er naar hare krachten toe kunnen bijdragen, dat de verschillende productiefactoren worden aangewend op een wijze, die *uiteindelijk* de beste resultaten, d.w.z. het grootste ruilvoordeel belooft. Braakliggen van kapitaal of uitzetting op een wijze, die niet de beste combinatie geeft van soliditeit, rentabiliteit en liquiditeit, maar waarbij bijv. of te veel of te weinig op liquiditeit wordt gelet, vormen de klippen, die het bankwezen moet omzeilen. Dat de banken bij het uitoefenen van deze taak meestal geen rechtstreeks verband kunnen leggen tusschen het aantal arbeidenden in de door haar met crediet gesteunde bedrijven en den omvang der verleende credieten, leert de praktijk bij voortduring. Maar op den duur is een gezonde credietverleening alleen te verkrijgen en is langs den weg der geldverstrekking aan het bedrijfsleven de werkgelegenheid alleen te bevorderen, wanneer de banken zich in staat toonen om voor ieder concreet geval de beste combinatie van solvabiliteit, rentabiliteit en liquiditeit te vinden. Verstarring in eenmaal aangevaarde beginselen (een fout van het Engelsche bankwezen) is daarbij even bedenkelijk als credietverleening met sociale bedoelingen, maar zonder inachtneming van de zooveel gestelde eischen.

De vraag komt dus eigenlijk niet hiër op neer, of de banken iets voor de werkverruiming kunnen doen, maar moet meer algemeen gesteld worden in dezen zin: op welke wijze kunnen de banken de productie en distributie in onze maatschappij op de beste wijze dienen, inzonderheid in landen, die, zooals het onze, in een stadium van voortdurende industriële ontwikkeling verkeerden?

Prof. Kaag en Ir. Keus hebben te dezen aanzien weinig ingrijpende voorstellen gedaan. De eerste pleit, wat de praktische bankpolitiek betreft, voor een zekere preferentiële behandeling van binnenlandsche credietnemers, opdat niet het Nederlandsche crediet strekke tot vermeerdering van werkgelegenheid aan gene zijde de grenzen.

Mr. Crena de Jongh wees er ter vergadering terecht op, dat zulk een preferentiële behandeling reeds

¹⁾ Deze praeadviezen zijn verschenen in aflevering 5 van het Tijdschrift van den Nederlandschen Werkloosheids-Raad.

thans geschiedt, blijkende bijv. uit het feit, dat de Nederlandsche credietnemer als regel minder rente te betalen heeft dan de buitenlander.

Het argument van Prof. Kaag verraadt voorts de bekende vrees voor kapitaalexport, een vrees, die ook in het praeadvies van Ir. Keus tot uiting komt. Wij hebben er vroeger in deze kolommen en ook ter vergadering op gewezen, dat deze vrees niet gegrond is. Kapitaalexport beteekent het ter beschikking van het buitenland stellen van een zeker bedrag aan *Nederlandsch* geld; dit verhoogt de koopkracht van het gezamenlijke buitenland tegenover ons land; het buitenland kan nu die koopkracht aanwenden om zich hier goederen te verschaffen, in welk geval de kapitaalexport ten goede komt aan onze uitvoerbedrijven; of wel het kan het geld hier laten staan, in welk geval onze geldmarkt erdoor verruimd wordt en er dus zolang als het duurt, geen credietverleening aan het buitenland, doch op de binnenlandsche markt plaats vindt, hetgeen almede niet in strijd met onze landsbelangen is.

Nu wij het toch over dit onderwerp hebben, moge terstond een opmerking gemaakt worden naar aanleiding van het praeadvies van Ir. Keus. Deze uitte den reeds vroeger verschillende malen naar voren gebrachten wensch, dat bij plaatsing van buitenlandsche emissies hier te lande de voorwaarde gesteld moge worden, dat het geld zal moeten strekken voor bestellingen bij de Nederlandsche industrie, indien deze evengoed of beter kan leveren dan de buitenlandsche. Wij gevoelen voor het stellen van zulke eischen weinig. Op het gebied der internationale emissies heerscht een hevige concurrentie en het stellen van voorwaarden belemmert de ontwikkeling der Hollandsche kapitaalmarkt. Dit is ongewenscht, daar immers, zooals gezegd, het aan het buitenland verstrekte geld op de een of andere manier aan ons land ten goede moet komen. Mogelijk zal er bij wijze van uitzondering eens iets te bereiken zijn, maar de ervaring wijst niet in die richting.

Prof. Kaag pleitte voorts voor oprichting van instellingen, die zich alleen met lang crediet zullen bezighouden. Het denkbeeld, bestreden door Mr. Crena de Jongh, schijnt ons niet zoo verwerpelijk als deze meent. Vooral voor het bevorderen van de plaatsing van aandeelen en obligaties van de vele kleinere industriële ondernemingen hier te lande zou de ontwikkeling van „investment trusts“ e.d. van belang kunnen zijn en ten goede kunnen komen aan een betere verhouding van banken en industrie.

Tenslotte wees Prof. K. op de wenschelijkheid van het stichten van een gezamenlijk conjunctuurinstituut door de banken, een denkbeeld, waartegen op zichzelf wel geen bezwaar zal zijn, doch waarbij de vraag rijst, of het niet beter door een andere instantie, eventueel door de Overheid, zou kunnen geschieden.

Wij merkten reeds op, dat ook Ir. Keus in de structuur van ons bankwezen geen groote veranderingen wenscht. Van de indertijd door den heer Van Vlissingen bepleite Industriebank wil hij niet weten, omdat dan het geheele risico der industriële credietverleening bij één bank zou zijn ondergebracht. Daarom wil hij met behoud der hier te lande gevolgde methode van credietverleening (het z.g. „gemengde“ stelsel, waarbij credietverleening met emissiebedrijf wordt gecombineerd) een beter contact tusschen de verschillende betrokkenen verkrijgen door het instellen van een commissie van bankiers en industriëlen onder voorzitterschap van den President der N.B.; deze commissie zou alle inkomende aanvragen om industrieel crediet moeten onderzoeken, terwijl bij haar fiat elke deelnemende bank tot een zeker bedrag in het te verstrekken crediet zou moeten deelnemen.

Het denkbeeld van een commissie van onderzoek verdient o.i. toejuicing, want zulk een commissie zou de gelegenheid bieden, om alle desiderata behoorlijk te bekijken. Onder verwijzing naar ons artikel van

14 Augustus meenen wij echter het slot van het voorstel, het toekennen van *zeggenschap* aan zulk een commissie over de door de banken te verlenen credieten, te moeten ontraden. Voor zulk een zeggenschap zullen de banken momenteel vermoedelijk niet te vinden zijn, maar reeds met een enkele studiecmissie zouden goede resultaten te bereiken zijn.

Tenslotte het praeadvies van Dr. Van den Tempel. Deze wenscht wél een ingrijpende hervorming in het Nederlandsche bankwezen. Tegen ons huidige bankstelsel heeft hij dit bezwaar, dat het bij zijne gestie geleid wordt „niet door het belang der gemeenschap bij de ontwikkeling van de economische krachten des volks, hoe evident dit ook op een bepaald moment naar voren moge treden, maar door haar eigen belang of, ruimer gezegd, door het belang van de groepen en individuen, dat zij vertegenwoordigt. Dat ligt in de rede — en iets anders te vragen ware ijdele sentimentaliteit. De banken, in haar rassche ontwikkeling, bemachtigen in toenemende mate een functie van publiek belang. Maar het publiek belang heeft op haar gestie geen rechtstreekschen invloed.”

Om nu dit publiek belang beter tot zijn recht te doen komen, wenscht de heer Van den Tempel de oprichting van een afzonderlijke Industriebank. Echter niet op de wijze, die aan den heer Van Vlissingen voor den geest stond. De heer v. d. T. meent — o.i. zonder grond — dat zulk een bank alleen de grootindustrie en niet de kleine en middelbedrijven zou steunen. Maar zijn hoofdbezwaar is toch wel, dat ook deze bank geheel zou staan onder invloed van particuliere kapitaalbelangen.

Daarom moet de nieuwe bank het karakter dragen van een gemengd bedrijf, d.w.z. de Overheid moet naast particulieren in het kapitaal deelnemen. De Directie moet in hare gestie onafhankelijk zijn, de bank moet geleid worden volgens gezonde beginselen en het z.g. gemengde stelsel (combinatie van credietverleening en emissiebedrijf; niet te verwarren met den zoeeven genoemden gemengden bedrijfsvorm) moeten toepassen, juist als de bestaande banken, maar steeds zal zij het algemeen belang in het oog moeten houden. Hare middelen zal zij deels op de normale wijze verkrijgen, deels echter op buitengewone manier, doordat de Staat een deel van de Successiebelasting voor de bank reserveert, terwijl de mogelijkheid wordt opengelaten, dat de Staat in speciale gevallen zekere risico's van de bank overneemt.

„Overziet men in het geheel de positie en de werkzaamheid van zoodanige bank, dan kan aan de goede kans op behoorlijk rendement van het eigen kapitaal der bank o.i. moeilijk worden getwijfeld. Voor de mogelijkheid om particulier kapitaal bij de oprichting te interesseeren, is dit punt uiteraard van de allergrootste beteekenis.

Door origine en bestemming zal de bank zich bij haar werkzaamheid en bedrijfspolitiek en ten aanzien van het benutten van eventuele winstkansen beperkingen moeten opleggen en anderzijds vaak eenig extra-risico, dat nu eenmaal onafscheidelijk verbonden is aan constructief werk, op zich moeten nemen. Maar daar staat tegenover, dat de aard van haar werkzaamheid, het aanzien, prestige en de invloed, welke haar verbindingen haar zullen verlenen en het vertrouwen, dat voortspruit uit de openbare controle op haar gestie, uitermate ten goede zullen komen aan de uitbreiding van haar relaties en den omvang van de „gewone” bankzaken.”

Wij zijn in tegenstelling tot Dr. Van den Tempel uitermate sceptisch gestemd ten aanzien van dit bankplan en wij zouden het voor de gezonde ontwikkeling van ons bankwezen hoogst bedenkelijk achten, wanneer het plan ooit werkelijkheid zou worden.

De door Dr. v. d. T. ontworpen Industriebank zal de gerechtvaardigde credietbehoefden van onze industrie moeten opzoeken, die momenteel onbevredigd blijven, en zij zal deze moeten bevredigen, hetzij door credietverleening, hetzij door verleening van tus-

schenkomst bij emissies of bij onderbrenging van het risico bij den Staat.

Daarbij zal zij zich, zooals ons op een desbetreffende vraag door Dr. v. d. T. met grooten nadruk werd bevestigd, moeten houden aan de bekende beginselen van soliditeit, liquiditeit en rentabiliteit; ook haar streven moet dus gericht zijn op het behalen van een redelijke winst en een verstandige risicobeperking, al zal zij zich daarbij, zooals het bovenstaande citaat leert, eenige beperking in haar winststreven moeten aanleggen en tegen eenig extra risico niet al te zeer moeten opzien!

Schuilt hier nu geen bedenkelijke tegenspraak? Dr. v. d. T. wees, als wij hem ter vergadering goed gevolgd hebben, op de omstandigheid, dat het *tempo*, waarin een credietzoekende onderneming de noodige resultaten moet afwerpen, voor de Industriebank een ander zal kunnen zijn dan voor de thans hier te lande werkzame banken. M.a.w. voor de nieuwe Industriebank komt het niet zoozeer aan op resultaten in een nabije toekomst, zij kan zich veroorloven „to take a long view”. Dat nu levert voor de praktijk, inzonderheid bij een bank, die een semi-overheidskarakter draagt en welker leiders al evenmin als particuliere bankiers de gave der toekomstvoorspelling bezitten, een groot gevaar op. Ook de particuliere bankiers zijn niet kortzichtig, maar de afstand tusschen „a long view” en eene tot bevroren credieten voerende fantasie is, gelijk ieder weet, die de praktijk eenigszins kent, niet zeer groot.

Maar, zoo wordt hier al aanstonds tegen aangevoerd, er wordt dan toch geklaagd over het gebrek aan belangstelling van onze banken tegenover de industrie, en er moeten dan toch wel een aantal gerechtvaardigde credietbehoefden zijn, die onbevredigd blijven. Dit laatste is moeilijk te bewijzen, ook Mr. Hartogh wees er ter vergadering nog eens terecht op. Maar het eerste is beter te toetsen aan de feiten. Reeds vroeger hebben wij erop gewezen, dat de geschiedenis van ons bankwezen ons verschillende perioden doet kennen, waarin onze banken groote belangstelling voor de industrie hebben getoond. Als wij momenteel eenige reactie ondervinden, zoo is dat niets dan een gevolg van al te groote actie in de eerste na-oorlogsjaren. Het is, ook heden ten dage, een fabel, dat de banken niets voor de industrie zouden doen en dat het Nederlandsch belegend publiek niets van industriële aandeelen zou moeten hebben. Ir. Steffelaar had groot gelijk, toen hij dat aan de hand van emissiecijfers en commissariaten van bankdirecteuren in industriële ondernemingen nog eens duidelijk maakte aan de vergadering. Het eenige wat o.i. noodig is, bestaat in het overwinnen van de reactie, die zich na den grooten conjuncturomslag van 1920 heeft voorgedaan. De constructieve krachten, die in ons bankwezen aanwezig zijn en die vele ingenieurs en industriëlen wel eens een beetje beter mogen bestudeeren aan de hand der historie, dan zij tot dusverre gedaan hebben, geven alle hoop, dat datgene, waaronder men momenteel zegt te lijden, in de toekomst zal worden overwonnen. En wel in een nabije toekomst, gegeven de snelheid, waarmee de industriële ontwikkeling van ons land voorschrijdt. Daarmee is natuurlijk niet gezegd, dat er nergens iets te verbeteren zou zijn. Met name de plaatsing van aandeelen en obligaties van kleinere ondernemingen zal een voorwerp van studie moeten uitmaken. Ook andere punten vereischen nadere regeling (bijv. het pandrecht op industriële voorraden). Maar de groote lijn van ontwikkeling teekent zich in het licht der historie van ons bankwezen zeer duidelijk af: toepassing van het „gemengde” systeem; uitbreiding, voor zooveel noodig, van de outillage onzer banken voor de beoordeeling van industriële credieten, zoodat de fouten van den na-oorlogstijd kunnen worden vermeden of beperkt; verbetering van plaatsingsmogelijkheid van de fondsen der kleinere ondernemingen, o.m. door het instituut der „Investment Trusts”; zie daar enkele mogelijk-

heden, die zich voor een gezonde ontwikkeling van ons bankwezen voordoen.

Daarom onthoude men zich van nieuwe creaties als die, welke Dr. v. d. T. heeft ontworpen. Op zijn best doet zulk een „gemengde” industriebank hetzelfde, als wat particuliere banken ook reeds doen; dan is zij overbodig. Maar er is alle kans, dat zij door andere nuanceering van winststreven en risicoverdeeling afwijkt van gezonde beginselen van bankbeleid en bij alle goede bedoelingen van socialen aard het karakter krijgt, van wat ter vergadering genoemd is een „stroppenbank”, voor welke gestie in laatste instantie de Staat de moreele aansprakelijkheid zal dragen!

G. M. V. S.

AANTEEKENINGEN.

Conjunctuuronderzoek.

Na den oorlog is het onderzoek naar het verloop van de conjunctuur van steeds meer beteekenis geworden. De noodzakelijkheid om bepaalde economische verschijnselen aandachtig te volgen, treedt hoe langer hoe meer naar voren.

Een van de landen, waar men het eerst een systematisch onderzoek naar de golfbeweging in het economisch leven ter hand heeft genomen, is de Vereenigde Staten. Het meest bekende instituut op dit gebied aldaar is de Harvard Economic Society Inc., dat de economische toestand in de Vereenigde Staten vóór en na den oorlog aan een grondig onderzoek heeft onderworpen en een treffend parallelisme vond tusschen het verloop van drie representatieve groepen n.l. van de beurs, de bedrijvigheid en de geldmarkt. Zeer opmerkelijk is echter, dat de correlatie tusschen deze drie groepen de laatste jaren zoek is.

Het voorbeeld van het Harvard Instituut vond wel dra in Engeland navolging, waar de London and Cambridge Service tusschen de genoemde drie groepen van het economisch leven een zelfde parallelisme vond. Ook in andere landen, waar de methode van het Harvard Instituut werd toegepast, bleek zij succes te hebben, daarentegen leidde zij in enkele landen tot geen resultaat.

Niettemin is thans allerwegen de belangstelling voor conjunctuuronderzoek ontstaan en het wekt voldoening, dat ook in Nederland door het Centraal Bureau voor de Statistiek sinds verleden jaar een dergelijk onderzoek ter hand is genomen.

Het behoeft geen nader betoog, dat ook voor Nederland de ontwikkeling van de conjunctuur in andere landen van groot belang is. Als exporteerende natie is ons economisch leven zoo nauw met dat van andere landen verbonden, dat de ontwikkeling in het buitenland met de meeste aandacht dient te worden gevolgd.

In verband hiermede hebben wij besloten om — naast de gegevens betreffende den economischen toestand in het algemeen of van bepaalde landen in het bijzonder — voortaan regelmatig conjunctuurgegevens over enkele landen te publiceeren. Voorloopig zal dit de Vereenigde Staten, Groot-Britannië en Duitschland betreffen, terwijl, indien dit wenschelijk mocht blijken, ook andere landen in deze publicaties zullen worden betrokken.

In dit nummer treft men het eerste overzicht van de Vereenigde Staten aan, waarin gegevens zijn opgenomen over de voornaamste onderdeelen van het economisch leven, voor het grootste deel door ons ontleend aan Amerikaansche maand- en weekbladen. Wegens gebrek aan plaatsruimte zijn deze overzichten zoo beknopt mogelijk gehouden, doch wij vertrouwen, dat zij zich in dezen vorm in de belangstelling van onze lezers zullen verheugen.

De economische toestand van Suriname in 1929.

Het onlangs verschenen jaarverslag van den Hoofd-Directeur der Surinaamsche Bank, behelst, evenals in vorige jaren, een uitvoerig overzicht van den eco-

nomischen toestand van Suriname. Aan de in dit overzicht voorkomende, algemeene opmerkingen, ontleenen wij in de eerste plaats het volgende:

Algemeene opmerkingen.

Zoals ik reeds in vorige jaarverslagen te kennen gaf, is het zeer moeilijk een juisten indruk te verkrijgen en weer te geven omtrent den voor- of achteruitgang van Suriname in een enkel jaar. Zelfs de bestudeering van een reeks jaren geeft een wonderlijk op- en neergaande welvaartslijn. Bovendien kan het oordeel zoo verschillend zijn naarmate men alleen let op de feitelijke gebeurtenissen of wel ook in aanmerking neemt geopende mogelijkheden, die voor de toekomst perspectieven openen.

Ik kan mij niet losmaken van de conclusie, dat, wat den feitelijken toestand betreft, Suriname in 1929 sterk is achteruitgegaan. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat, bij den wonderlijk economischen gang van de kolonie, als gevolg van klimatologische verschijnselen en wereldmarktpositie, 1930 weder een stijgende lijn zou kunnen vertoonen, maar 1929 staat beslist in het teeken der depressie.

Veel werd gepraat en geschreven over Suriname; allerlei doktoren waren aan het dokteren, maar onderwijl verergerde de ziekte van den patient, zooals een Nederlandsch blad in den loop van het jaar den toestand treffend in beeld bracht.

Eenerzijds wordt Suriname telkenjare verder in het groote wereldverkeer getrokken: na de radioverbinding met het wereldnet kwam in 1929 de luchtvaartverbinding met Noord-Amerika. Vreemdelingen kwamen met de vliegtuigen Suriname bezoeken; hotels worden voor hen ingericht.

Anderzijds ziet men niets gebeuren, dat de ontwikkeling van de kolonie en hare natuurlijke hulpbronnen een flinke schrede vooruit kan brengen. Noch de Regeering, noch het Koloniaal Bestuur kan tot nog toe wijzen op een heilaanbrengend geneesmiddel en het Nederlandsch kapitaal houdt de handen op den zak en de beurs gesloten. Het moet op die wijze wel misère worden, tenzij het buitenland ons in het Nederlandsch gebiedsdeel voorgaat.

Is die misère nu werkelijk onvermijdelijk? Zooals ik reeds herhaaldelijk in mijn jaarverslagen aangaf, kan het antwoord op deze vraag beslist ontkennend zijn. Ik moge hier herhalen wat ik ten vorigen jare schreef op blz. 12 van mijn verslag over 1928:

„Het aanvaarden van het bestuur der kolonie door Gouverneur Dr. A. A. L. Rutgers gaf voor de toekomst gansch andere belangrijke aspecten. De tropische landbouw, zoowel die, uitgeoefend door de groote cultuurondernemingen, als die, welke tot het terrein van den klein-landbouwer behoort, is allengs dringend gaan eischen meerdere voorlichting en meerderen steun van Bestuurswege. Dat de cultuurondernemingen thans feitelijk alleen drijven op koffiecultuur schept een onzekeren toestand. Dat de klein-landbouwer echter, na den sterken achteruitgang van de cacao-cultuur, geen enkel product verbouwt, dat een behoorlijk, zeker en voldoende loonend uitvoerartikel oplevert, schept op den duur een onhoudbaren toestand. Niet alleen de loonen door buitenlandsche ondernemingen en industrieën in de kolonie uitbetaald, kunnen hare bevolking tot economischen welstand brengen, maar de winst te verkrijgen op het product van eigen arbeid moet kunnen worden gemaakt en naar de kolonie terugkomen. Daartoe dient thans naar eene winstgevendende volkscultuur voor export te worden gezocht.

Zal het rijst zijn, of mais, of cassave of zal het de sinaasappel- of ananas-cultuur zijn? Wie zal beter in staat zijn ten deze leiding en voorlichting te geven dan de deskundige nieuw opgetreden Gouverneur Rutgers, in overleg met zijn adviseur Prof. Stahel en diens staf?”

De destijds neergeschreven verwachtingen werden nog geen werkelijkheid.

De weersomstandigheden waren in het afgelopen jaar voor de cultuur niet ongunstig, wat echter niet tot uitdrukking kwam in den omvang van den oogst.

Voor de suikercultuur was dit een gevolg van terughouding in den aanplant in verband met de lage suikerprijzen, die geen uitzicht boden op een loonend bedrijf. Zelfs werd op een oogenblik door de eigenaren van een der 4 nog bestaande suikerplantages ernstig overwogen zich uit Suriname terug te trekken. Aan dit voornemen werd een begin van uitvoering gegeven door het, met toestemming der Overheid, overdoen van eenige honderden immigranten aan andere ondernemingen, het sterk inkrimpen der exploitatie en het, bij advertentie in eenige Europeesche bladen, te koop aanbieden der onderneming. Het is echter niet zoo ver gekomen. Integendeel later in het jaar werd de exploitatie weer met meer kracht ter hand genomen, zoodat het er naar uitziet, alsof men het voorloopig nog eens wil aanzien.

Voor de koffiecultuur vond de kleinere oogst zijn oorzaak in het eerst laat intreden van den voorjaarsbloeit, waardoor de

najaarsoogst in vele gevallen voor het grootste gedeelte verschoven werd naar 1930. Deze late bloei was het gevolg van droogte in de eerste maanden van 1929.

Voor suiker zoowel als voor koffie bleef dientengevolge de uitvoer achter bij dien van 1928, voor suiker overigens slechts met eene geringe hoeveelheid. De koffie-uitvoer viel echter terug van 34500 balen in 1928 tot 23800 balen in 1929, welk groot verschil niet alleen zijn grond vindt in eene kleinere productie, doch tevens in eene terughouding der verscheppingen in het einde van het jaar als gevolg van het uiterst laag niveau der koffiemarkt en de moeilijkheid van verkoop, welke een opslag gedurende geruimen tijd en daarmee te maken belangrijke kosten deed verwachten.

Maakte dus het grootlandbouwbedrijf geen voordeelig jaar door, voor het kleinlandbouwbedrijf was het al niet veel beter. Nog steeds is daarvoor geen loonend te verbouwen export-product gevonden, waardoor de kleine landbouw bijna geheel op rijstverbouw voor binnenlandsche consumptie is aangewezen, terwijl de uitvoer, voor wat meer dan voor de binnenlandsche consumptie verbouwd wordt, geheel afhankelijk blijft van eene oogstmislukking elders. De kwaliteit van de in Suriname verbouwde rijst laat nog te veel te wenschen over om als concurrent met andere rijstsoorten op de wereldmarkt te kunnen optreden en slechts wanneer rijst van elders schaarsch of duur is, wordt tijdelijk eenige aandacht aan de Surinaamsche rijst geschonken. De gang van zaken in 1928 en 1929 heeft de juistheid van deze meening weer eens duidelijk aangetoond. Tengevolge van een gedeeltelijke mislukking van den rijst-oogst in Burma, kon Suriname in 1928 een 7000 balen op de West-Indische markten plaatsen, doch, toen in 1929 de weersomstandigheden elders een ruimen wereldoogst in het vooruitzicht stelden, nam de vraag naar Surinaamsche rijst al heel spoedig af om geleidelijk geheel op te houden. De uitvoer van rijst viel in 1929 dan ook tot beneden de helft van dien voor 1928 terug en bedroeg slechts 3200 balen.

Het balatabedrijf toonde een verderen teruggang in de productie. De groote exploitanten begonnen het jaar met kleinere expedities dan gewoonlijk en, hoewel gedurende den loop van het jaar een kleine verbetering in den balatapijns kon plaats vinden, was deze onvoldoende om tot grooter werkzaamheid aan te sporen.

Het houtbedrijf bleef vrijwel op gelijke hoogte als in 1928. Door de houtexploitanten werd eenige teleurstelling ondervonden door het plotseling ophouden der vraag van Curaçao naar basra-locus palen, waardoor menigeen met een vrij belangrijke hoeveelheid van dit hout bleef zitten. De uitvoer van hout leed onder het gebrek aan scheepsgelegenheid, waardoor ook van dezen uitvoer de waarde achterbleef bij die van 1928.

Van de mijnbedrijven ging het goudbedrijf opnieuw sterk achteruit, de productie viel tot slechts 110 KG. terug. De Compagnie des Mines d'Or, het oudste en grootste goudbedrijf had reeds in 1928 zijn werkzaamheden gestaakt en kwam in 1929 niet opnieuw in bedrijf. Naar verluidt is echter in 1929 de Maatschappij overgenomen door een Engelsch consortium, dat enkele van hare concessies opnieuw in exploitatie zal brengen, waarbij echter meer aandacht zal worden besteed aan verwerking van goudhoudende kwartsen dan aan verwerking van het alluviale oppervlaktegoud. De voor genoemd Engelsch consortium explorerende ingenieur, die maanden aan een grondig onderzoek van den bodem besteedde, meent voldoende aanwijzingen te hebben verkregen om eene loonende exploitatie van eenige door hem gevonden kwartsriffen te mogen verwachten. Door zijn mededeelingen omtrent het resultaat van zijne bevindingen is weer eenige hoop gewekt op herleving van het goudbedrijf, zij het dan onder anderen vorm dan tot nu toe in Suriname in gebruik is geweest.

Het bauxietbedrijf op Moengo bleef zijn bedrijvigheid handhaven; de productie van erts bleef op gelijke hoogte als in 1928; de verscheppingen waren daarentegen een 14.000 ton hooger. De Kalbfleisch Corporation exploiteerde hare concessie slechts gedurende de eerste helft van het jaar, waardoor hare productie bij die van 1928 ten achter bleef. De reden van deze slechts gedeeltelijke exploitatie is niet bekend. In totaal was de uitvoer van bauxiet een 9000 ton grooter dan in 1928.

Zooals uit bovenstaand kort overzicht van den gang van zaken in de verschillende bedrijfstakken blijkt, was er weinig, dat stimulerend op den economischen toestand werkte. Er kan veeleer van een stilstand met eene neiging tot langzamen achteruitgang worden gesproken, wat zijne uitdrukking ook vindt in den loop der Lands financiën.

Over het in de kolonie werkzaam vreemde kapitaal, merkt Mr. Dr. C. F. Schoch het volgende op:

De belangstelling van het vreemde kapitaal was zeer gering in 1929, terwijl het Nederlandsch kapitaal, in de cultures gestoken, zich zeer gereserveerd toonde in verband met den

onbevredigenden gang van zaken op de productenmarkten en de houding der Overheid in zake het loonvraagstuk.

Dit laatste, de houding van het Koloniaal Bestuur in zake het loonvraagstuk, deed groote bezwaren ontstaan bij de belanghebbenden bij den grooten landbouw. In plaats van de plantagebedrijven in hunne moeilijke ontwikkelingsperiode rustig te laten voortwerken, werden de eischen voor ziekenverpleging verzwaaard en werd de contrôle op de loonsuitkeeringen verscherpt, terwijl ontdekte misstanden minder het gevolg waren van tekortkomingen bij de plantagedirecties, dan wel van het buitengewoon slecht fysiek gehalte der aangevoerde immigranten, die aan de plantages waren toebedeeld. De keuring eerst in Ned.-Indië, zoowel wat leeftijd als gezondheid betreft, als bij aankomst in Suriname bleek onvoldoende. Zelfs werd een geheel nieuwe immigratieregeling ontworpen met andere loonregeling, waarbij de sedert 50 jaren goed werkende bepalingen eenvoudig ter zijde werden gesteld. Deze regeling, op Nederlandsch-Indische leest geschied, kwam gelukkig nog niet tot stand. Zoowel de Surinaamsche Landbouwvereniging als de Ondernemersraad voor Suriname hebben bij de autoriteiten krachtig hunne bezwaren tegen de nieuwe regeling doen hooren. Betreurd mag zeker worden, dat de Bestuursaandacht niet met volle energie gevestigd werd op de ontwikkeling van den kleinen landbouw, waar de groote landbouw die aandacht vooralsnog ontberen kon.

Over in- en uitvoer van de kolonie en over de handelsbalans, treft men in het verslag de volgende beschouwingen aan:

Uitvoer en Invoer.

Een vergelijkend overzicht van den uitvoer van de voornaamste producten over de jaren 1925-1929 wordt hierachter aangetroffen.

In 1929 was de totale waarde van den uitvoer f 7,945,275.—

tegen f	11,670,051.—	in 1928
	„ 11,834,361.—	„ 1927
	„ 7,689,685.—	„ 1926
	en „ 9,932,306.—	„ 1925

De waarde van den uitvoer in 1929 was dus f 3,724,776.— lager dan die in 1928.

De totale waarde van den invoer in 1929 was f 8,553,920.—

tegen f	9,081,101.—	in 1928
	„ 9,088,771.—	„ 1927
	„ 10,020,516.—	„ 1926
	„ 9,474,161.—	„ 1925
	en „ 7,496,453.—	„ 1924

De waarde van den invoer in 1929 was dus f 527,181.— lager dan die in 1928.

Reeds in mijn vorig verslag gaf ik aan (bl. 35), dat de werkelijke uitvoerwaarde voor sommige producten lager diende gesteld te worden dan de cijfers van de officieele statistiek. Ik had toen het oog op de waarde van suiker en koffie. Voor de suiker toch werd als waarde de prijs genomen, dien men in de kolonie voor die suiker betaalt, welke ingevolge een speciaal tarief veel hooger is dan de suikerprijs op de wereldmarkt, terwijl voor de koffiewaarde ook aan een veel te hoog gemiddelde werd vastgehouden. Alleen voor die twee producten scheen de uitvoerwaarde een 1½ miljoen te hoog geschat door den financieelen dienst der kolonie.

De sinds jaren geuite klachten omtrent de onjuiste officieele waardeering van die uitvoercijfers, die steeds belangrijker boven de marktwaarde bleven, heeft er ditmaal toe geleid, dat de Administratie van financiën in Suriname de cijfers van den uitvoer aan een meer nauwkeurig onderzoek heeft onderworpen, waarna deze meer in overeenstemming met de marktwaarde zijn gebracht.

Daardoor wordt voor het eerst voor 1929 een ongeveer zuiver beeld verkregen van de verhouding van uitvoer tot invoer en deze rectificatie van den uitvoer bevestigt volkomen de meening, dat deze verhouding veel ongunstiger was dan uit de tot nu toe gepubliceerde officieele cijfers bleek.

Toonden de voorloopige cijfers, opgemaakt volgens de oude methode, aan, dat tegenover een invoer van f 8,553,920.— een uitvoer stond ter waarde van f 9,987,693.—, zoodat oogen-schijnlijk een voor Suriname voordelig resultaat der handelsbalans van 1½ miljoen was verkregen, de gecorrigeerde cijfers geven aan, dat de waarde van den uitvoer in werkelijkheid slechts f 7,945,275.— heeft bedragen, zoodat het oogenschijnlijk uitvoersurplus van 1½ miljoen in een reël uitvoertekort van f 600,000.— verandert. De in vorige jaren gepubliceerde cijfers blijken dus ongeveer 25 % te hoog te zijn geweest. Met vrij groote zekerheid is dus aan te nemen, dat ook het jaar 1928, dat volgens de officieele cijfers een uitvoeroverschot van 2½ miljoen opleverde, inderdaad een uitvoertekort heeft opgeleverd.

Houdt men nu wederom rekening met de ± 20 % voor vracht, assurantie enz. voor verrekening met het buitenland

op den invoer vallende, dan is als ruwe schets van de betalingsbalans van Suriname voor 1929 aan te nemen, dat een bedrag van ruim / 10 miljoen aan het buitenland te betalen was, waarvan slechts een bedrag van nog niet vol / 8 miljoen in den vorm van uitvoerproduct ter beschikking stond, terwijl deze cijfers voor 1928 te schatten zijn op 11 miljoen te betalen, waarvan / 9 miljoen in uitvoerproduct ter beschikking was.

Ter verrekening van dit verschil wordt de hoofdpost gevormd door de overmakingen van het Moederland ten behoeve van het Gouvernement, doch daar deze post niet toereikend is om het geheele verschil aan te vullen, behoeft het geen verwondering te wekken, dat onze instelling steeds meer moeilijkheid ondervindt bij het in evenwicht brengen van de Surinaamsche betalingsbalans met haar chronische tekorten.

Daarbij dient er dan nog aan herinnerd te worden, dat voor de betalingsbalans de uitvoerwaarde van producten van landbouw en industrie slechts betrekkelijke waarde hebben. Slechts het bedrag, dat weder voor Suriname beschikbaar komt voor uitbetaling van loonen en voor uitbreiding van cultures, in het algemeen voor werkkapitaal, heeft in dat opzicht waarde.

Producten.	Waarde.	
	1928	1929
Balata	f 1,241,897.—	f 1,003,315.—
Bauxiet	„ 2,184,509.—	„ 2,697,437.—
Black Eye Pes	„ 2,365.—	„ 10,408.—
Cacao	„ 147,158.—	„ 138,596.—
Goud	„ 208,807.—	„ 113,542.—
Hout	„ 302,066.—	„ 201,351.—
Hout (Letter)	„ 9,036.—	„ 1,970.—
Hout (Planken)	„ 5,997.—	„ 27,821.—
Huiden	„ 24,532.—	„ 16,601.—
Katoen	„ 764.—	„ —
Koffie	„ 3,428,012.—	„ 1,847,331.—
Koolteer	„ 8,344.—	„ 9,256.—
Mais	„ 9,094.—	„ 25,553.—
Melasse	„ —	„ 17,357.—
Rum	„ 43,452.—	„ 56,042.—
Rijst (gepeld)	„ 99,587.—	„ 42,489.—
Sinaasappelen	„ 5,886.—	„ 13,143.—
Suiker (1e prod.)	„ 3,778,753.—	„ 1,349,041.—
Suiker (2e prod.)	„ 88,067.—	„ 11,451.—
	f 11,588,326.—	f 7,582,704.—

Ook over het bedrijf van de bank zelve, bevat het verslag enkele belangwekkende beschouwingen. In verband met de beschikbare plaatsruimte kunnen wij daarop thans niet nader ingaan. Wij stellen ons voor,

de desbetreffende passages in één onzer volgende nummers op te nemen.

Een Instituut voor Suikerbietenenteelt.

De moeilijkheden in de suikerindustrie in Nederland, die reeds in het begin van het vorige jaar geleid hebben tot de indiening van een initiatief voorstel tot het verleenen van tijdelijken steun aan de beetwortelsuiker-industrie, hebben zich den laatsten tijd nog verscherpt, wat voor een groot gedeelte is toe te schrijven aan de protectionistische politiek, die in de meeste suikerproducerende landen van Europa wordt gevolgd. Reeds meermalen is er in ons blad op gewezen en wij zullen er thans niet nader op ingaan, dat de verschillende protectionistische maatregelen de gevolgen van de bestaande overproductie nog verscherpen en het natuurlijke herstel tot een nieuw evenwicht tegenhouden.

Met voldoening hebben wij daarom kennis genomen van de oprichting van een Instituut voor Suikerbietenenteelt te Bergen op Zoom. Dit Instituut zal op een wetenschappelijke basis de bevordering van de rentabiliteit van de suikerproductie in ons land ter hand nemen. Het neemt de taak over van de proefveldencommissie der suikerindustrie, die reeds gedurende een zestal jaren tal van proefnemingen heeft verricht.

Men heeft hierin een navolging te zien van de landbouwproefstations in Indië, die aldaar reeds vele jaren met succes werken. Bij het nieuwe Instituut zijn de Centrale Suikermaatschappij en alle coöperatieve beetwortelsuikerfabrieken aangesloten. Het streven, dat in de oprichting van dit Instituut tot uitdrukking komt, verdient toejuiching; verbetering van de wetenschappelijke grondslagen der suikercultuur vormt op den duur het beste middel tot het tegengaan van de noodlottige gevolgen der huidige situatie.

Al moge zijn arbeid niet onmiddellijk resultaat kunnen afwerpen, toch zijn wij overtuigd, dat dit Instituut, indien het zijn taak breed opvat, op den duur tot verbetering van den Nederlandschen beetwortelsuikerteelt zal medewerken en daardoor onze positie ten opzichte van de andere beetwortelsuikerproducerende landen zal versterken.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:
Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs. ¹⁾

	Banken	Electriciteit	Handels-ondern.	Industrie	Kunstzijde	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee
Januari 1929	158.8	308.5	180.0	420.9	309.3	300.4	399.0	256.1	142.0	411.7	579.4	468.1
Februari 1929	165.0	316.9	182.0	427.3	286.9	297.6	386.3	273.9	139.9	412.8	576.6	458.3
Maart 1929	166.0	310.5	183.3	421.8	280.3	291.6	394.8	270.3	140.6	412.0	559.1	442.3
April 1929	162.7	328.0	178.2	418.2	274.8	275.8	394.9	238.6	135.4	400.8	514.4	458.5
Mei 1929	161.8	361.5	170.4	435.6	281.4	269.2	393.4	242.2	128.5	401.8	485.5	472.9
Juni 1929	155.3	375.2	167.4	455.3	292.5	273.5	404.2	234.2	126.6	403.2	459.9	445.7
Juli 1929	157.8	366.2	166.0	462.2	258.3	272.2	392.0	244.4	122.9	402.3	451.6	447.6
Augustus 1929	154.4	375.2	165.9	489.4	259.0	276.9	396.8	248.8	121.2	400.8	462.4	443.4
September 1929	159.4	378.4	169.9	482.0	219.5	280.9	431.7	247.2	120.1	414.7	470.3	433.2
October 1929	156.5	335.3	158.0	427.3	185.4	254.0	435.4	225.4	113.0	397.5	453.3	423.8
November 1929	151.4	301.1	150.2	384.1	144.3	218.9	398.3	174.6	106.2	366.9	426.7	406.4
December 1929	150.4	292.8	144.6	368.7	124.4	213.9	396.7	145.7	103.4	356.1	408.3	418.2
Januari 1930	155.8	289.6	143.8	311.7	107.6	211.2	398.2	142.5	102.1	354.4	413.8	396.1
Februari 1930	159.9	278.6	144.2	302.7	103.9	219.—	389.5	154.8	96.6	365.—	428.—	392.4
Maart 1930	157.3	268.5	134.7	291.5	93.2	205.5	386.5	145.1	91.9	346.3	421.2	406.4
April 1930	158.7	283.6	140.4	305.4	100.1	200.8	411.8	142.3	92.3	340.6	423.—	405.7
Mei 1930	156.8	267.6	129.1	281.0	98.1	184.0	402.2	127.5	91.5	309.5	388.4	396.9

Schommelingen in het aandelen-indexcijfer. 2 Januari 1930 f 5.114.480.000 = 100.

2 Januari 1930.....	100	26 Februari 1930.....	99.3	16 April 1930.....	101.6
8 „ 1930.....	100.1	5 Maart 1930.....	98.3	23 „ 1930.....	101.9
15 „ 1930.....	102.4	12 „ 1930.....	97.7	30 „ 1930.....	99.—
22 „ 1930.....	102.4	19 „ 1930.....	95.8	7 Mei 1930.....	96.2
29 „ 1930.....	102.2	26 „ 1930.....	98.5	14 „ 1930.....	96.1
5 Februari 1930.....	101.9	2 April 1930.....	101.2	21 „ 1930.....	96.1
12 „ 1930.....	101.1	9 „ 1930.....	101.5	28 „ 1930.....	95.8
19 „ 1930.....	100.5				

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S. B. van 15 Januari 1930, blz. 64.

Indexcijfers van groothandelsprijzen.

„The Economist” schrijft: De uitgesproken daling van de groothandelsprijzen, die, met uitzondering van een korte opwaartsche beweging gedurende Juli jl., sedert Maart 1929 geregeld voortduurt en gedurende de afgelopen vijf maanden werd geaccentueerd, maakte verderen voortgang gedurende Mei. Ons indexcijfer per 31 Mei toonde met 80.6 een daling van 1.6 pCt. gedurende de afgelopen maand en 12.2 pCt. in vergelijking met een jaar geleden.

Gemiddelde 1927 = 100

	Mei 1929	Febr. 1930	Maart 1930	April 1930	Mei 1930
Granen en Vleesch....	92.6	85.4	84.7	84.9	82.0
Andere voedings en genotmiddelen.....	84.3	83.0	82.7	80.8	79.0
Weefstoffen.....	94.9	74.7	73.0	72.9	71.1
Delfstoffen.....	95.7	90.5	89.8	85.6	84.3
Diversen.....	89.5	87.0	85.5	83.2	84.4
Totaal.....	91.5	84.2	83.1	81.6	80.6

Na een korte onderbreking in April, gekenmerkt door betrekkelijke stabiliteit, toonden de groothandelsprijzen voor voedingsmiddelen gedurende de afgelopen maand opnieuw een flauwe tendens. Buitenlandsche tarwe, meel en schapenvleesch waren duurder, terwijl de prijzen voor maïs, gerst, Engelsch rundvleesch, aardappelen en thee aanzienlijk daalden. In de groep „Weefstoffen” waren de wolprijzen vaster, maar de katoennoteringen iets lager en daalden zijde, hennep en jute sterk. Tin was opnieuw flauwer en in mindere mate ook koper, gepaard gaande met een seizoensverlaging van kolen voor huisbrand, waardoor het indexcijfer voor de groep „Delfstoffen” lager was. In de groep „Diversen” werd een daling van den rubberprijs meer dan teniet gedaan door hogere prijzen voor huiden, lijnolie en creosoot.

De derde tabel toont het verloop van ons indexcijfer, herleid tot een percentage van 1913.

In vergelijking met Mei 1929, toonen de groepen „Weefstoffen” en „Granen en Vleesch” de grootste verschillen met dalingen van resp. 25 pCt. en 11.4 pCt. Indien men 1924 op 100 stelt, bedraagt het indexcijfer voor de afgelopen maand 69.4, in vergelijking met 70.5 einde April en 79.1 een jaar geleden.

Voorts volgt hier nog een overzicht van het prijsverloop in een aantal belangrijke landen.

De volgende opmerkingen zijn ontleend aan de desbetreffende maandpublicatie van het Centraal Bu-

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen	Totaal
1913	100	100	100	100	100	100
Gemiddelde 1925..	168.4	204.2	194.6	139.8	126.2	160.9
” 1926..	151.7	195.3	152.6	149.8	120.7	149.4
” 1927..	147.6	202.2	157.0	125.1	116.1	143.7
” 1928..	152.9	189.7	165.0	115.2	111.2	140.9
” 1929..	143.0	173.5	144.7	119.6	105.0	132.8
Einde Mei 1929..	136.6	170.5	149.0	119.7	103.9	131.5
” Juni ..	140.3	170.1	145.5	120.4	103.6	131.7
” Juli ..	152.7	171.3	143.8	120.2	106.6	134.6
” Aug. ..	149.5	174.3	143.9	120.4	105.6	134.5
” Sept. ..	141.4	175.1	137.7	120.3	106.2	131.9
” Oct. ..	139.3	171.9	133.7	118.3	105.3	129.6
” Nov. ..	133.7	169.9	131.2	115.6	104.2	126.9
” Dec. ..	136.2	169.1	129.6	115.6	103.5	126.9
” Jan. 1930..	131.6	168.0	120.4	115.8	102.1	123.7
” Feb. ..	126.0	167.8	117.2	113.2	101.0	121.0
” Maart ..	125.0	167.2	114.6	112.3	99.2	119.4
” April ..	125.3	163.4	114.4	107.1	96.6	117.2
” Mei ..	121.0	159.7	111.6	105.4	98.0	115.8

reau voor de Statistiek en hebben betrekking op de Nederlandsche indexcijfers 1913 = 100.

Bij beschouwing der indexcijfers over April 1930

	Ver. Staten ¹⁾	Frankrijk	Italië	Duitsch-land ²⁾	Zwitserland	Zweden	Nederland ³⁾	Japan
November 1913..	70 ⁴⁾	100 ⁶⁾	100	100	100 ⁷⁾	100	100	100
1918..	358	438	438	438	325	367	392	214
Hoogste 1920..	591	679	679	679	325	366	297	322
Gemiddelde 1925..	103 ⁵⁾	555	646	142 ⁸⁾	—	161	155	202
” 1926..	100 ⁵⁾	703	654	134	145	149	145	179
” 1927..	95	618	527	138	142	146	148	170
” 1928..	98	621	491	140	145	148	149	171
” 1929..	96	611	481	137	141	140	142	166
April 1929..	97	627	493	137	140	141	144	170
Mei ..	96	624	485	136	139	140	142	169
Juni ..	96	611	480	135	139	139	141	168
Juli ..	98	614	477	138	143	140	141	166
Augustus ..	98	597	474	138	143	141	142	165
September ..	97	598	472	138	142	140	141	164
October ..	96	590	470	137	142	138	140	163
November ..	94	584	464	135	140	135	137	160
December ..	94	576	459	134	139	134	135	155
Januari 1930..	93	565	453	132	136	131	131	152
Februari ..	92	565	445	129	133	128	126	151
Maart ..	91	554	436	126	131	125	122	148
April ..	91	519	429	127	129	124	122	..

¹⁾ Bureau of Labour. ²⁾ Stat. Reichsamt. ³⁾ Sedert 1922 gebaseerd op 48 artikelen. ⁴⁾ 1926 = 100. ⁵⁾ Jaargemiddelde. ⁶⁾ Sedert October 1923: Juli 1914 = 100. ⁷⁾ Midden 1914 = 100.

in vergelijking met die der voorgaande maand, blijkt, dat zowel het algemeen indexcijfer als dat der voe-

	Indexcijfer Toe-(+) of afnem(-) in perc. vergeleken met			Indexcijfer Toe-(+) of afnem(-) in perc. vergeleken met			Indexcijfer Toe-(+) of afnem(-) in perc. vergeleken met	
	vor. maand	vorig jaar		vor. maand	vorig jaar		vor. maand	vorig jaar
Tarwe (buitenl.) ...	+ 2,3	+ 2,9	Katoen (Am.)	- 0,3	- 15,8	Hout (Eng.)
” (Eng.)	- 4,7	- 12,7	” (Egypt.)	- 4,6	- 21,4	” (Zweedsch)	- 5,3
Meel	+ 4,5	+ 11,1	Garen	- 1,0	- 18,3	Cement
Gerst	- 6,4	- 31,5	Laken	- 1,0	- 11,9	Huiden	+ 9,1	+ 4,0
Haver	- 2,5	- 32,8	Wol (Eng.)	- 36,0	Leder	+ 7,5	+ 7,5
Maïs	- 11,1	- 22,2	” (Austr.)	+ 10,2	- 34,1	Benzine No. 1.
Rijst	- 7,7	” (tops)	+ 7,4	- 29,3	Petroleum
Aardappelen	- 14,3	- 14,3	Zijde	- 8,5	- 20,7	Stookolie
Rundvleesch (Eng.) ..	- 10,0	- 7,3	Vlas	- 3,3	- 26,6	Lijnolie	+ 5,9	+ 47,8
” (Arg.)	+ 0,9	- 0,9	Hennep	- 16,9	- 35,5	Talk	- 2,0	- 5,3
Schapenvl. (Eng.) ..	+ 7,0	+ 4,6	Jute	- 6,4	- 21,5	Rubber	- 3,6	- 37,2
” (N. Z.) ..	+ 4,5	+ 16,1	Weefstoffen	- 2,5	- 25,1	Soda
Varkensvl. (Deensch)	- 11,9	- 11,1	Ruw-IJzer	- 5,3	Amm. Sulphaat	- 24,1
Granen en Vleesch..	- 3,4	- 11,4	Stalen rails	Creosoot	+ 3,7	- 32,6
Thee	- 6,6	- 14,5	IJzeren staven	Diversen	+ 1,4	- 5,7
Koffie	- 6,1	Blik	- 0,9	- 1,8			
Cacao	- 5,8	- 9,6	Kolen (Welsch)			
Rietsuiker	- 1,2	- 4,5	” (Dur. Gas.)	+ 3,2			
Bietsuiker	- 1,1	- 3,3	” (huisbrand) ..	- 4,8	..			
Kaas (Can.)	+ 0,5	- 5,3	Lood	+ 1,3	- 22,0			
Boter (Deensche) ..	- 3,6	- 18,5	Tin	- 8,0	- 28,3			
Kokosolie	- 1,5	+ 4,7	Koper	- 2,7	- 27,0			
Tabak	+ 2,3	Ongez. Zink	- 0,7	- 36,4			
Andere voedings- en Genotmiddelen...	- 2,2	- 6,3	Delfstoffen	- 1,5	- 11,9			

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 10 Juni 1930.

Table with 2 main columns: Activa and Passiva. Includes items like Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc., Papier o. h. Buitenl. in disconto, Beleeningen, Op Effecten, Op Goederen en Spec., Voorschotten a. h. Rijk, Munten Muntmateriaal, Belegging 1/3 kapitaal, reserves en pensioenfonds, Gebouwen en Meub. der Bank, Diverse rekeningen, Kapitaal, Reservefonds, Bijzondere reserve, Pensioenfonds, Bankbiljetten in omloop, Bankassigtiën in omloop, Rek.-Cour. saldo's, Diverse rekeningen, Beschikbaar metaalsaldo, Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.

Table showing data from 10 Juni '30 to 25 Juli '14. Columns: Data, Goud (Munt, Muntmat.), Circulatie, Andere opsch. schulden, Beschikb. Metaal-saldo, Dekkingsperc. Includes a note: 1) Waarvan in het buitenland f 23.890.447,18.

Table showing data from 10 Juni 1930 to 25 Juli 1914. Columns: Data, Totaal bedrag disconto's, Schatkist-promessen rechtstreeks, Beleeningen, Papier op het buitenl., Diverse rekeningen. Includes notes: 1) Sedert den bankstaat van 14 Jan. '29 weder op de basis van 2/3 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with 6 columns: Data, Metaal, Circulatie, Andere opsch. schulden, Discout., Div. rekeningen. Rows from 10 Mei 1930 to 5 Juli 1914.

1) Sluitp. der activa. 2) f 100.000 bij de Ned. Bank gedep.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Table with 6 columns: Data, Goud, Zilver, Circulatie, Andere opsch. schulden, Beschikb. metaal-saldo. Rows from 7 Juni 1930 to 25 Juli 1914.

Table with 6 columns: Data, Dis-conto's, Wissels, buiten N.-Ind. betaalb., Beleeningen, Diverse rekeningen, Dekkings-percentage. Rows from 7 Juni 1930 to 25 Juli 1914.

1) Sluitpost activa. 2) Basis 1/3 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.

Table with 6 columns: Data, Metaal, Bankbilj. in circulatie, Bankbilj. in Banking Departm., Other Securities (Disc. and Advances, Securities). Rows from 4 Juni 1930 to 22 Juli 1914.

Table with 6 columns: Data, Gov. Sec., Public Depos., Other Deposits (Bankers, Other Accounts), Reserve, Dekkings-perc. Rows from 4 Juni '30 to 22 Juli '14.

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Table with 7 columns: Data, Goud, Zilver, Te goed in het buitenl., Wissels, Waarv. op het buitenl., Beleeningen, Renteloos voorschot a.d. Staat. Rows from 30 Mei '30 to 23 Juli '14.

Table with 6 columns: Data, Bons v. d. zelfst. amort. k., Diversen, Circulatie, Rekg. Courant (Staat, Zelfst. amort. k., Particulieren). Rows from 30 Mei '30 to 23 Juli '14.

1) Bij de stabilisatie is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. 2) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken 1)	Deviezen als gouddekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
31 Mei 1930	2.591,1	149,8	350,8	1.873,7	187,7
23 " 1930	2.585,9	149,8	342,7	1.519,7	53,3
15 " 1930	2.577,7	149,8	297,8	1.584,8	69,1
7 " 1930	2.565,4	149,8	330,2	1.853,5	53,6
30 April 1930	2.565,5	149,8	327,4	1.939,1	135,5
31 Mei 1929	1.764,5	59,1	299,1	2.860,0	254,8
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa 2)	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
31 Mei 1930	101,1	596,4	4.812,5	401,1	210,7
23 " 1930	101,1	618,5	4.045,8	680,2	192,2
15 " 1930	93,0	615,5	4.196,3	556,0	165,8
7 " 1930	93,1	606,0	4.403,7	601,4	163,1
30 April 1930	93,1	580,7	4.664,2	536,5	162,0
31 Mei 1929	92,9	458,7	4.606,4	628,2	307,6
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 31, 23, 15, 7 Mei, 30 April '30, 31 Mei '29, resp. 26; 62; 62; 50; 18; 7 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data 1930	Goud		Goud en zilver b. d. schatkist	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. afd. Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in enwissels op het buitenl.						Schatkist	Partic.
4 Juni	1199	707	45	804	37	309	2.923	52	86
28 Mei	1200	673	45	830	30	315	2.909	32	113
22 " "	1200	673	45	830	29	315	2.875	36	142
15 " "	1196	665	45	820	35	315	2.903	24	112
8 " "	1195	646	45	802	31	315	2.907	4	88
6 Juni 1) 1929.	981	477	44	737	46	342	2.476	33	74

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In herdisc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
28 Mei '30	3.057,3	1.634,6	163,5	247,0	175,6
21 " '30	3.076,5	1.661,2	171,6	210,0	186,9
14 " '30	3.074,1	1.681,5	174,2	210,5	171,0
7 " '30	3.068,2	1.700,9	174,0	237,4	175,2
30 Apr. '30	3.072,7	1.683,3	178,9	233,5	209,6
23 " '30	3.046,4	1.695,3	178,4	211,5	256,9
29 Mei '29	2.823,8	1.382,1	146,2	988,2	117,9

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekking-perc. 1)	Algem. Dekking-perc. 2)
28 Mei '30	529,8	1.465,9	2.420,8	170,5	78,6	82,9
21 " '30	528,3	1.452,7	2.438,9	174,2	79,0	83,5
14 " '30	527,9	1.464,9	2.420,8	174,2	79,1	83,6
7 " '30	527,8	1.493,0	2.413,0	174,2	78,5	83,0
30 Apr. '30	529,5	1.507,3	2.433,9	174,2	77,9	82,5
23 " '30	527,4	1.518,3	2.422,2	174,2	77,6	81,8
29 Mei '29	144,6	1.653,7	2.331,2	156,4	70,8	74,5

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Discontos en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
19 Mei '30	43	16.806	5.855	1.757	20.564	7.132
12 " '30	47	16.806	5.811	1.755	20.618	7.100
5 " '30	79	16.852	5.792	1.727	20.457	7.079
30 Apr. '30	74	16.964	5.791	1.774	20.732	7.055
23 " '30	58	16.955	5.791	1.727	20.597	7.034
22 Mei '29	614	16.187	5.818	1.647	19.698	6.789

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

10 Juni 1930.

Aan de tarwe-markt hebben oogst- en weerberichten deze week weder een belangrijke rol vervuld, omdat uit de Vereenigde Staten en Canada, zoowel voor de wintertarwe als voor de zomertarwe, nog al eens minder gunstige berichten kwamen, welke echter tot nog toe telkens weder door mededeelingen omtrent betere weersomstandigheden gevolgd zijn. Zoo werd over droogte nog al eens geklaagd in verschillende gedeelten van Canada en juist droogte kan daar in dezen tijd van het jaar een zeer ongunstigen invloed op de ontwikkeling der nieuwe zomertarwe uitoefenen, vooral nu de vochtreserve van den bodem toch al niet te groot schijnt te zijn. Het is echter met het gevaar voor schade tot nog toe nog al losgelopen, want ook deze week werd nu en dan ook zeer goede regenval gemeld en wel speciaal in die gedeelten van de Canadeesche Prairie-Provincies, waar het meest naar regen verlangd werd. Met de voorjaarstarwe van het Noord-Westen der Vereenigde Staten gaat het tot nog toe naar wensch, maar van de wintertarwe schijnen de resultaten hier en daar niet mee te vallen. Uit Texas en Oklahoma, waar het oogsten in vollen gang is, wordt namelijk gemeld, dat de opbrengst tegenvalt. In andere gedeelten van het wintertarwegebied der Vereenigde Staten klaagde men in den loop der week over hevigen regenval, doch intusschen is wel gebleken, dat die in Kansas nog geen schade veroorzaakt, omdat het oogsten daar nog niet begonnen is, terwijl in het wintertarwegebied van het Midden-Westen de regen zelfs een gunstigen invloed heeft gehad. Particuliere ramingen, welke deze week verschenen zijn van de opbrengst der wintertarwe, wezen weliswaar op een kleineren oogst dan in het vorige jaar, maar de hoeveelheid viel lang niet tegen en bedroeg gemiddeld voor de verschillende ramingen per 1 Juni 544 miljoen quarters, hetgeen ongeveer hetzelfde is als de officieele raming van een maand geleden. In verband met de talrijke vrij ongunstige mededeelingen, welke in den loop der maand verschenen waren, had men eigenlijk lagere schattingen verwacht en de gepubliceerde cijfers hebben dan ook de markt gedrukt. De oogst schijnt echter in de verschillende gedeelten van het wintertarwegebied zoo ongelijk te zijn, dat het zeer bezwaarlijk is, een eenigszins betrouwbare schatting samen te stellen. Voor de zomertarwe der Vereenigde Staten wordt een flinke oogst verwacht en ook een voorloopige raming, welke er van den oogst der Canadeesche Prairie-Provincies verscheen, wees er op dat, ofschoon het nu natuurlijk nog veel te vroeg is om een cijfer te berekenen, dat ook voor later waarde zal hebben, althans op dit oogenblik de vooruitzichten in Canada lang niet slecht zijn. Intusschen hebben de herhaalde berichten omtrent ongunstige weersomstandigheden, die uit Noord-Amerika voortdurend naar Europa werden geseind, wel meegewerkt tot het handhaven der tarweprijzen, welke dan ook met enige fluctuaties, zoowel te Chicago als te Winnipeg, tenslotte slechts weinig gewijzigd zijn. Eenige verhooging valt speciaal in Canada te constateeren, hetgeen wel zal samenhangen met de omstandigheid, dat de kleine omvang van den laatsten Argentijnschen oogst, speciaal voor Canadeesche tarwe, verbetering der vraag teweeg brengt. Intusschen is het ook met dien Argentijnschen oogst niet zoo slecht geweest als de officieele cijfers zouden willen doen gelooven. De hoeveelheid tarwe, welke sedert 1 Januari uit Argentinië verladen is, is tenminste nog slechts 100.000 ton kleiner dan de hoeveelheid, welke er volgens officieele Argentijnsche gegevens gedurende het geheele jaar in Argentinië voor export beschikbaar zou zijn. Bij die sedert 1 Januari uitgevoerde tarwe is ook een flinke hoeveelheid van den ouden oogst geweest, terwijl volgens de officieele gegevens van 1 Januari geen oude tarwe meer aanwezig zou zijn geweest. Hoeveel tarwe er nog in Argentinië voor export beschikbaar is, valt tegenwoordig niet aan te geven, doch de Argentijnsche verscheepingscijfers, welke ook deze week klein waren, doen toch telkens wel weder zien, dat van overvloed dit jaar geen sprake is. Intusschen blijven de groote voorraden, welke er in de Vereenigde Staten nog van den vorigen oogst zijn overgebleven, een belangrijken marktfactor vormen en ofschoon deze in den laatsten tijd wel geregeld is verminderd, is de zichtbare voorraad in de Vereenigde Staten toch altijd nog zeer veel grooter dan in het vorige jaar, toen van dat overschot de sterke druk op den tarweprijs uitging, welke oorzaak is geworden van het ingrijpen door de Amerikaanse regering in den loop der tarweprijzen. Ook de record-oogst van Britsch-Indië doet tegenwoordig zijn invloed gelden en de grondtoon van de tarwemarkt is nog altijd niet vast. Ook de gunstige ontwikkeling der Europeesche oogsten

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	1/7 Juni 1930	Sedert 1 Jan. 1930	Overeenk. tijdvak 1929	1/7 Juni 1930	Sedert 1 Jan. 1930	Overeenk. tijdvak 1929	1930	1929
Tarwe	48.933	597.353	700.132	930	24.193	56.886	621.546	757.018
Rogge	954	160.344	86.289	—	18.932	—	179.276	86.289
Boekweit	353	6.415	11.748	—	1.361	—	7.776	11.748
Maïs	8.870	437.899	300.196	4.031	76.449	96.130	514.348	396.320
Gerst	3.771	207.752	180.261	1.368	18.345	1.731	226.097	181.992
Haver	2.922	91.970	91.314	—	2.602	2.419	94.572	93.732
Lijnzaad	826	28.885	73.405	15.526	137.371	166.375	166.256	239.780
Lijnkoek	4.527	78.632	104.474	—	—	250	78.632	104.724
Tarwemeel	3.949	45.782	41.161	1.080	15.073	14.515	60.855	55.676
Andere meelsoorten	80	9.295	8.535	—	—	—	9.295	8.535

werkt daartoe mede. Weliswaar begint men nu ook in Italië toe te geven, dat de opbrengst er waarschijnlijk niet zoo groot zal zijn als in het vorige jaar, maar in Frankrijk wordt weder een groote opbrengst verwacht en ook in vrijwel alle andere Europeesche landen staat het gewas er uitstekend voor. De wereldverschepingen van tarwe waren deze week weder voldoende en de naar Europa onderweg zijnde hoeveelheid heeft weder eenige vermeerdering ondergaan, al blijft die dan ook altijd belangrijk achter bij die van het vorige jaar om dezen tijd. Bij de verschepte tarwe bevond zich circa 100.000 quarters uit Rusland. Aan de termijnmarkt te Chicago sloot tarwe op 9 Juni $\frac{1}{2}$ dollarcent per 60 lbs. lager tot $\frac{1}{4}$ hooger dan op den 2den, terwijl te Winnipeg een verhooging van $\frac{1}{2}$ tot $\frac{2}{3}$ cent had plaatsgevonden. Aan de Argentijnsche termijnmarkten bedroeg de prijsstijging 10 à 20 centavos per 100 KG.

In rogge blijven de zaken nog steeds even moeilijk. Uit Duitsland wordt wel eenige vermeerdering gemeld van het gebruik van rogge als veevoeder, doch de vele Deutsche regeringsmaatregelen tot steun van den roggeprijs hebben nog lang niet het gewenschte resultaat ten gevolge gehad. Daarbij zijn de vooruitzichten voor de nieuwe Deutsche rogge weder uitstekend en wanneer daarin ten slotte niet een wijziging intreedt, kon men dus ook in het nieuwe seizoen in Duitsland wel eens weder met dezelfde moeilijkheden te kampen krijgen. Rusland blijft rogge aanbieden en voorziet nog altijd voor een niet gering gedeelte in de behoeften van Duitslands geregelde roggekoopers. In de lage prijzen, waartoe Russische rogge te koop is, is nog steeds geen verbetering ingetreden en van zaken naar Europa in rogge van andere herkomst, zooals uit Argentinië en Noord-Amerika, is nog altijd niet het minste sprake.

Maïs bleef ook deze week van den Donau ruim aangeboden tot prijzen, welke slechts weinig verandering hebben ondergaan en die zich slechts eens een enkelen keer iets konden verbeteren als gevolg van de omstandigheid, dat Argentinië voor maïs nu en dan vast was en voor Argentijnsche maïs steeds belangrijk hogere prijzen dan voor Donau-maïs werden gevraagd. Ondanks, het feit, dat de kwaliteit der Donau-maïs tegenwoordig zeer goed is, werd toch deze week voor spoedige Plata-maïs voortdurend over de 15 pCt. meer dan voor Donau-maïs betaald, omdat zware regenval in Argentinië de verschepingen van nieuwe Plata-maïs belemmert, zoodat deze slechts van zeer geringen omvang waren en er bovendien naar verschillende havens van Noord-Westelijk Europa nog steeds Plata-maïs Meï-aflading te dekken viel. De verbruiksvraag was echter voor Plata-maïs over het algemeen nog altijd teleurstellend en hetzelfde geldt ook voor Donau-maïs. Daarin komen wel

naar Nederland geregeld zaken tot stand op aflading in Juni en Juli, doch de verschepingen zijn nog altijd klein, ondanks de zeer groote hoeveelheden maïs, welke nog, speciaal in Roemenië, voor export beschikbaar zijn. De lage prijzen hebben namelijk ten gevolge, dat de boeren in Roemenië zich niet haasten met het ter markt brengen hunner maïs. Het bijzonder lage prijspeil voor gerst werkt er toe mede, dat de vraag naar maïs nog steeds onbevredigend blijft en dat de kleine verschepingen en de geringe naar Europa onderweg zijnde hoeveelheid geen vastere stemming aan de maïsmarkt ten gevolge hebben. Voor Plata-maïs op zomer-aflading bestaat tegenwoordig in de meeste Europeesche landen zeer weinig belangstelling en zaken daarin van eenige betekenis worden eigenlijk slechts in Engeland gedaan, ofschoon ook daar de omzet beperkt is. Het toch reeds gebrekkige vertrouwen in den toekomstigen loop der maïsprijzen wordt nog verder verminderd door aanbod uit Zuid-Afrika, dat dit jaar een belangrijk grooter uitvoeroverschot heeft dan in het vorige en maïs op aflading tot ongeveer dezelfde prijzen aanbiedt als Argentinië of zelfs nog iets daar beneden. Ofschoon het weder in Argentinië nog altijd niet beter is geworden, is daar wegens de teleurstellende Europeesche verbruiksvraag de maïsprijs aan het einde der week gedaald, nadat aanvankelijk het slechte weder een vrij sterke verhooging had teweeg geroepen. De Argentijnsche termijnmarkten sloten voor maïs op 9 Juni nog 10 à 15 centavos hooger dan op den 2den.

Zeer flauw is nog altijd gerst en ruim aanbod uit Roemenië, verdere verschepingen uit Rusland en geregeld aanbod uit Argentinië hebben tengevolge, dat de prijzen nog weder verder zijn gedaald, zoodat die nu zelfs voor alle gewone soorten voergerst kwamen beneden de f 100.— per 2.000 KG. cif. West-Europa. Die nieuwe prijsdaling gaf wel aanleiding tot wat meer zaken, vooral in Donau-gerst, doch zoolang Duitsland niet weder als koper optreedt, is toch van een enigszins levendigen kooplust geen sprake. Behalve naar Nederland werd ook naar Engeland deze week nu en dan Donau-gerst verhandeld. Dat Duitsland binnenkort weder gerst zal importeerden wordt niet waarschijnlijk geacht, ofschoon in de van vroeger nog in de Noord-Duitsche havens aanwezige voorraden wel eenige vermindering intreedt en de prijzen daarvoor in den loop dezer week zijn gestegen. In Nederland bestond eenige belangstelling voor gerst ter levering in nazomer en herfst en Deutsche verkoopers deden dientengevolge naar Nederland daarin nu en dan zaken.

Voor haver is de verbeterde vraag voor Argentijnsche, Chili en Donau-soorten, welke in de vorige en het begin dezer week in Engeland nog bestond als gevolg van het

N. V.

INDUSTRIEELLE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM LONDEN BERLIJN PARIJS KOPENHAGEN

Maatschappelijk Kapitaal f 25.000.000.— Volgestort geplaatst en reserves f 13.400.000.—

De Maatschappij financiert de aanschaffing op termijnbetaling van Industrie-machines, Landbouwmachines, Zuivelinstallaties, Kantoor- en Winkelmachines, Bedrijfsautomobielen, enz. enz.

1 Mei	1928	12.115.000 balen	1.194.000 balen
1 Juni	1928	11.714.000 „	1.154.000 „
1 Juli	1928	11.672.000 „	1.180.000 „
1 Mei	1929	9.772.000 „	186.000 „
1 Juni	1929	9.084.000 „	116.000 „
1 Juli	1929	8.785.000 „	136.000 „
1 Mei	1930	22.367.000 „	1.643.000 „

De markt bleef ook in de afgelopen week in zeer kalme stemming verkeren. Van Brazilië waren de kost- en vrachtaanbiedingen voor wat Santos betreft vrijwel onveranderd, terwijl die van Rio -/6 à 1/- lager waren. Nederlandsch-Indië was wederom voor de verschillende ongewasschen Robusta-soorten gemakkelijker, doch voor de gewasschen soort onveranderd.

Volgens op 4 dezer ontvangen telegram uit Brazilië is de limiet der dagelijkse aanvoeren te Santos op 27.000 balen teruggebracht, hetgeen in overeenstemming is met de in de maand Mei van Santos verscheepte hoeveelheden.

In loco bleef de afzet nog steeds onbevredigend en de officieele noteeringen werden verlaagd voor Superior Santos van 40 op 39 ct. per ½ K.G. en voor Robusta van 34 op 33 ct.

Aan de Rotterdamsche termijnmarkt liepen de noteeringen voor de nabijzijnde maanden ¼ à ½ ct. op en voor de verder verwijderde ½ ct. Dinsdag 10 dezer des voormiddags waren zij als volgt: Juni 25½, September 24½, December 23, Maart 1931 — 22½, Mei 1931 — 22½ ct.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 57/- à 59/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 60/- à 62/6, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 39/3 à 40/3.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Juni-verscheping, 19 ct.; Benkoelen Robusta, Juni-verscheping, 19½ ct.; Mandheling Robusta, Juni-verscheping, 21½ ct.; W.L.B. f.a.g. Robusta, Juni-verscheping, 30 ct., alles per ½ K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Maart	Mei
9 Juni	\$ 7,84	\$ 7,58	\$ 7,40	\$ 7,29
2 „	„ 7,70	„ 7,45	„ 7,32	„ 7,20
26 Mei	„ 7,81	„ 7,61	„ 7,46	„ —
19 „	„ 8,05	„ 7,85	„ 7,67	„ —

De dezer dagen verschenen Statistiek van de firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam geeft aan, dat in Mei de aanvoer geweest is als volgt:

	1930 balen	1929 balen	1928 balen
in Europa	1.206.000	1.044.000	1.005.000
„ Ver. Staten v. Amerika	896.000	736.000	855.000
Totaal....	2.102.000	1.780.000	1.860.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste vijf maanden van het jaar bedroegen 10.568.000 balen tegen 9.664.000 balen in 1929 en 10.233.000 balen in 1928.

De Afleveringen in Mei waren:

	1930 balen	1929 balen	1928 balen
in Europa	994.000	927.000	945.000
„ Ver. Staten v. Amerika	995.000	842.000	972.000
Totaal.....	1.949.000	1.769.000	1.917.000

De Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste vijf maanden van het jaar waren 9.999.000 balen tegen 9.479.000 balen in 1929 en 9.800.000 balen in 1928.

Vanaf 1 Juli tot 1 Juni waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen 20.607.000 balen tegen 19.467.000 balen in 1928/29 en 21.100.000 balen in 1927/28, terwijl de Afleveringen bedroegen 20.628.000 balen tegen 19.680.000 balen in 1928/29 en 20.801.000 balen in 1927/28.

De zichtbare voorraad was op 1 Juni in Europa 2.073.000 balen tegen 1.861.000 balen op 1 Mei. In Amerika bedroeg hij 791.000 balen tegen 850.000 balen op 1 Mei. In Europa en in Amerika tezamen was de zichtbare voorraad dus op 1 dezer 2.864.000 balen tegen 2.711.000 balen op 1 Mei. Hij bedroeg op 1 Juni 1929 — 2.836.000 balen en op 1 Juni 1928 — 2.849.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 dezer 5.483.000 balen tegen 5.300.000 balen op 1 Mei en 5.346.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voor-

raden in het binnenland van Brazilië, waarvan het cijfer van 1 Juni nog niet bekend is, doch die op 1 Mei bedroegen 24.010.000 balen en op 1 Juni 1929 — 9.200.000 balen). Rotterdam, 10 Juni 1930.

VRACHTENMARKT.

Graan van Noord-Amerika. Afladers hebben nog steeds de grootste moeite hun graan af te zetten, zoodat het aanbod van lading wederom zeer onvoldoende was. De geringe vraag betrof in hoofdzaak scheepsruimte van Montreal naar de Middellandsche Zee, in welke richting een groote boot van 42.000 qtrs. tegen het weer lagere cijfer van \$ 0.09¼ voor prompt laden afgesloten werd. Voor kleinere booten is ongetwijfeld iets meer vracht te verkrijgen. Van Montreal naar Griekenland werd voor prompte verscheping 2/7½ per qtr., één loshaven, betaald.

Van de *Northern Range* en van de *Gulf* was niets te doen.

Noord-Pacific. In deze afdeeling zag het er al even treurig uit als in de voorgaande. Er werd slechts één boot opgenomen, nl. een 7200 tonner voor medio Juli laden van Portland of Puget Sound naar U.K./Continent tegen 21/4½, welk cijfer misschien herhaald kan worden.

La Plata. Gedurende de eerste helft der vorige week kon de betere stemming zich handhaven en werd een handige boot nog tegen 12/6 van de Bovenrivier naar U.K./Continent voor 2/12 Juni laden afgesloten, hetgeen een verbetering van 9 d. beteekende, terwijl van Buenos Aires naar U.K./Continent nog 10/3, met 6 d. minder, naar Antwerpen of Rotterdam betaald werd. De meeste bevrachters hielden toen evenwel terug, voornamelijk tengevolge van de ontvangen berichten over slecht weer; en de vracht van de Bovenrivier is thans voor handige booten teruggelopen op 11/- à 11/3, terwijl voor een 7000 tonner van Buenos Aires naar U.K./Continent aan het einde der week nog slechts 9/6 betaald werd met 9 d. minder naar Antwerpen of Rotterdam.

Salpeter van Chili. De nieuwe organisatie heeft haar werkzaamheden opgenomen en toonde zich, wat trappontonnage betreft, vrij actief. Drie booten van 6500 tot 8400 ton werden voor 25/6—15/7 laden afgesloten, twee op basis van 16/- Bordeaux-Hamburg range, 17/- Noord-Spanje, 18/- Middellandsche Zee, 19/- Adriatische Zee, 20/- Alexandrië en één op basis van 17/- Bordeaux/Hamburg range, optie Alexandrië eveneens tegen 20/- en het schijnt, dat de lading voor Alexandrië bestemd is. Zeer waarschijnlijk zullen op genoemde basis verdere booten geplaatst kunnen worden, al zijn er momenteel geen definitieve orders meer aan de markt. Ten opzichte van lijnruimte werd nog niets ondernomen.

Suiker van West-Indië. Nadat de toestand bijna de geheele vorige week ongewijzigd bleef, werd de vraag tegen het einde der week veel beter en groote booten konden vrij gemakkelijk per Juni, Juni/Juli en Juli op basis van 12/- van Cuba naar U.K./Continent geplaatst worden. Voor kleinere booten bestond weinig belangstelling; er werd slechts één boot van 3500 ton voor prompt laden van San Domingo naar U.K./Continent tegen 12/- bevracht, ofschoon voor een Juli-boot van deze grootte 13/- te maken is.

Donau. Deze markt was zeer flauw en de vrachten zijn opnieuw teruggelopen. Een 7000 tonner werd naar Rotterdam direct tegen 12/6 bevracht, met de optie Antwerpen, Rotterdam, Hamburg, 2 loshavens tegen 13/-. Voor handige booten is 6 d. meer verkrijgbaar.

Middellandsche Zee. Het aanbod van lading is nog steeds zeer onvoldoende voor het groote aantal beschikbare booten, zoodat bevrachters in de meeste gevallen tegen hun cijfers tonnage kunnen bemachtigen. Ertsladingen werden o.m. als volgt bevracht: Carthage/Rotterdam 4/6, Bona/Rotterdam 4/1½, Algiers/Middlesbrough 6/3, Melilla/Manchester 6/3, San Juan/Rotterdam 8/-, Huelva/Rotterdam 4/9. Voor fosfaat werd betaald: 5/6 van Susa naar La Pallice en 5/10½ van Sfax naar een Fransche Atlantische haven.

Noord-Spanje. Deze markt is zeer lusteloos. Een lading van Bilbao naar Rotterdam werd tegen 4/3 uit de markt genomen en er is thans vrijwel geen vraag meer.

Kolen van U.K. Ofschoon de reeders een vastere houding bleven aannemen, in de hoop de kolenvrachten daardoor op een hooger peil te kunnen brengen, valt er geen verbetering te vermelden, omdat hun poging niet door een grootere vraag naar ruimte gesteund werd. Naar de Middellandsche Zee en Zuid-Amerika waren de vrachten zelfs iets flauwer. Van Zuid-Wales werd o.m. afgesloten:

Ghent 2/4½, Havre 3/-, West-Italië 7/-, Port-Said 8/-, Montevideo 15/6 en Buenos Aires 16/6 en van de Oostkust: Kopenhagen 4/6, Bergen 3/6, Rotterdam 3/3, Bordeaux 5/6, Algiers 7/9 en Las Palmas 8/6.